

3/2024

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

President Tarja Halonen om Bildningsåret • Nu skapas GRO • Framtidens lärande

Nr 3

Oktober 2024

Volym 39, 10:e årgången

ADRESSFÖRÄNDRING

www.sfv.fi/adressandring

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner

www.sfv.fi

svf@svf.fi

Nr	1	2	3	4
Materialdag	19.1	26.4	6.9	1.11
Utkommer	26.2	3.6	14.10	10.12

REDAKTION

SFV, Annegatan 12, 4:e vån.

00120 Helsingfors,

redaktion@svf.fi

Vi finns på Facebook, TikTok,
YouTube, Instagram och LinkedIn.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura

johan.aura@svf.fi

040 355 9935

**REDAKTIONSSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**

Christine Skogman

christine.skogman@svf.fi

REDAKTÖR

Rabbe Sandelin

rabbe.sandelin@svf.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

OMSLAGSBILD

President Tarja Halonen

Foto: Frida Lönnroos

Grano Oy, Vasa

ISSN 2342-7426 (print)

ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Låt det gro!
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Att se om sitt hus
- 10 SFV-huset G18 blir GRO – en plats för lärande, tillväxt och samverkan
- 12 Jan Antell ny i kapitalförvaltningsrådet
- 14 Drama ger elever möjlighet att må bra
- 20 Lärarna ger högt betyg till skolnätverket BRAVO!
- 22 SFV och FSL startar gediget program för att säkra framtidens skollädareskap
- 23 Kulturkolumn: Högakta kunskap och visdom
- 24 President Tarja Halonen: Bildning ger livet färg och nyanser
- 28 Folkbildning är ett demokratiskt försvarsarbete
- 30 En taltidning ger synskadade och personer med läsnedsättning lika rätt till information
- 33 Bildningskolumn: Okunskapens bildning
- 34 Två nya SFV-biografier i höst
- 36 Vi måste våga tänka om – Katarina Pietrzak om framtidens lärande
- 38 Med läsoplevelsen i fokus
- 40 Drama som resurs för lärande
- 43 Stationens Barn tar vid när skolans krafter tryter
- 48 Nu är tidningarna i tryggt förvar
- 52 Vi ses på Helsingfors Bokmässal
- 53 Kåseri: När falsksång blev styrka
- 54 Föreningsfrågan
- 55 SFV fakta
- 56 Boklådan
- 61 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 62 Kryss / sudoku / anagramjakten

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Bildningen gör oss alla lite bättre. På ett personligt plan innebär det möjligheten för alla att utvecklas. På en samhällelig nivå är bildning en del av demokratin och de mänskliga rättigheterna.

President Tarja Halonen, sidan 26

10

SFV:s fastighet i Helsingfors centrum, SFV-huset G18, renoveras och byggs ut från och med hösten 2025. På samma gång förnyas verksamhetsprofilen. När huset öppnar i januari 2027, med det nya namnet GRO, är det en plats där människor möts kring lärande och bildning för att skapa en positiv samhällsförändring.

► *Sidan 10*

14

Drama stod i centrum när skolnätverken BRAVO! och Haru för första gången arrangerade en gemensam läsårskickoff. Den inleddes med en gemensam temadag och fortsatte på dag två med verkstäder och föreläsningar, anpassade efter de olika nätverkens fokusområden.

► *Sidan 14*

32

Från och med i år kan man även få SFV-magasinet som taltidning, tack vare det arbete som Finlands svenska taltidningsförening gör. Verksamhetsledare Daniel Ainasoja berättar att taltidningen är ett viktigt fönster mot omvärlden för dem som har en synskada, och i ökande grad även dem som av andra orsaker har svårt att ta till sig skriven text.

► *Sidan 32*

Frågor om
SFV:s studiecentral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@svf.fi
050 342 1890

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@svf.fi
040 355 9935

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

TOVE EKLUND-HARTMAN
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
tove.eklund-hartman@svf.fi
050 306 2005

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@svf.fi
045 121 0864

Frågor om
Studiecentralens
kurser och pedagogiska
verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
amy.jagerskiold@svf.fi
050 395 5900

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@svf.fi
044 739 7340

Frågor om
Föreningsresursen

MALIN STRÖM
FÖRENINGRESURSEN OCH
SAMARBETSKURSER, (FRÅGORTILL
FÖRENINGRESURSEN TAS EMOT
ENDAST PER E-POST)
malin.strom@svf.fi
050 526 2295

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@svf.fi
040 019 7692

Frågor om
sektorn Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@svf.fi
050 548 2100

Frågor om SFV:s
ansökningsprogram
Rimbart

VIVEKA ÅBERG
CONTROLLER
viveka.oberg@svf.fi
040 533 1710

Frågor om
skolnätverket Haru

ANNETTE JANSSON
KOORDINATOR
annette.jansson@svf.fi
050 514 8844

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
KOMMUNIKATIONSANSVARIG
christine.skogman@svf.fi
040 513 6418

Frågor om
skolnätverket BRAVO!

MARINA LINDHOLM
KOORDINATOR,
SKOLNÄTVERKET BRAVO!
marina.lindholm@svf.fi
050 589 2264

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@svf.fi
040 045 3953

Frågor om
sajten Lärorikt

MALIN WIKSTRÖM
PRODUCENT,
LÄRORIKT
malin.wikstrom@svf.fi
050 541 7736

Frågor om
SFV:s kommunikation

SAARA FERNSTRÖM
DIGITAL INNEHÅLLSPRODUCENT
saara.fernstrom@svf.fi
040 584 0122

Frågor om
SFV:s evenemang

HONGJIA QI
EVENEMANGSPRODUCENT
hongjia.qi@svf.fi
040 026 7107

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@svf.fi
050 366 6436

Låt det gro!

SFV har beslutat att inte bara göra en normal fastighetsrenovering i SFV-huset G18, utan även ändra husets verksamhetskoncept.

Huset renoverades senast i samband med SFV:s köp för cirka tjugo år sedan, och den gången bevarade man också en hel del teknik från 1980-talet, men som nu nått sin definitiva ekonomiska livslängd. Hur vi än vänder oss är det alltså dags att förnya huset så att det motsvarar moderna krav på tillgänglighet, energihushållning och hållbarhet. Och nu tar vi även tillfället i akt och förnyar det unika husets verksamhetskoncept.

Huset byter namn till GRO. Namnbytet symboliserar att huset ska förvandlas till en aktiv plats där människor och tankar möts kring lärande och bildning. Och här kommer vi inte att diktera konceptinnehållet – vi söker just nu de samarbetspartner och hyresgäster som ska fylla huset, och som tillsammans med oss ska skapa mervärde och alldeles nya användningsmöjligheter. Dessa partner kan vara allt från egenföretagare, frilansare och mindre föreningar till större organisationer, förbund och företag. Den gemensamma nämnaren ska vara ett brinnande intresse för lärande och bildning i denna nya miljö, som vi kallar för växelverkstad.

Renoveringen handlar med andra ord inte enbart om att ta fram tidsenliga arbets- och mötesmiljöer, utan även om att skapa och kombinera nya lärmiljöer som till exempel makerspace, musiksal, konstverkstad, föreställningar och utställningar. I planerna finns även ett nybyggt auditorium för över 200 personer, eftersom husets gamla, skyddade festsal alltid haft stora utmaningar som konferensplats – inte minst på grund av akustiken och presentationstekniken.

Vi är säkra på att vi med GRO skapar ett koncept som inte konkurrerar med något annat, utan som i stället sammanför och skapar något helt nytt. Läs mer på sidan 10, och välkommen med på den spännande resan! Skriv upp dig på e-postlistan på grohuset.fi, eller ta kontakt direkt med mig.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

SFV fick donation på 38 000 euro

■ Kalands Svenska Ungdomsförening rf i Nystad fattade vid sitt extra årsmöte 26.4.2024 enhälligt beslut om att upplösa föreningen och överlåta egendomen till SFV.

– Mina föräldrar och min farmor var aktiva i föreningen, men nu finns det väldigt få svenskspråkiga personer kvar som är bosatta i Kaland och Nystad. Att driva föreningen och uppfylla föreningens syfte är därför svårt. Vi är glada och tack-samma över att SFV nu tar över stafett-pinnen och förvaltar donationen enligt den nya fondens syften, säger styrelse-ledamoten **Lina Lehtinen** från Kalands Svenska Ungdomsförening.

Det var i december 2023 som föreningen kontaktade SFV, vars styrelse 18.1.2024 fattade beslut om att ta emot förmögenheten förutsatt att Kalands Svenska Ungdomsförenings årsmöte fattar beslut om upplösning.

Egendomen på sammanlagt 38 438,68 euro består av aktier i två finländska börs-bolag samt kontanta medel.

– Vi är mycket glada över donationen och stolta över förtroendet som Kalands Svenska Ungdomsförening visar oss. Donationen bidrar till SFV:s arbete för en livslång bildningsväg av hög kvalitet på svenska i Finland, säger SFV:s kansli-chef **Johan Aura**.

SFV har i höst grundat Kalands svenska ungdomsförenings fond, inom vilken den donerade förmögenheten förvaltas. Fondens syfte är att "främja undervisning och bildningsverksamhet, i första hand inom Nystad och dess omnejd".

Kalands Svenska Ungdomsförening rf grundades 1922 och dess syfte var att "sammanföra den svenska ungdomen i Nystad och dess omnejd till gemensamt arbete för den svenska nationalitetens bevarande, att söka väcka och uppehålla intresse för ädla strävanden samt att för övrigt bereda tillfälle till förkovran i vetande och god sed."

FOTO: JANI LAUKKANEN

Barnens Akademi är tillbaka, nu även i Åbo

■ Känner du ett barn som är nyfiket och gillar att experimentera? Tipsa om Barnens Akademi – vetenskapliga verkstäder för frågvisa och kunskapsörstiga elever i årskurserna 1–3 och 4–6. Vi arrangerar verkstäderna på lördagar i högskolornas egna utrymmen i huvudstadsregionen, Vasa och nu även i Åbo för första gången. Verkstäderna i Åbo startar våren 2025, men de i Vasa och Helsingfors körde igång i september och oktober. Läs mer om Barnens Akademi på sfv.fi/barnensakademi.

Nominera till Topeliuspriset i november

■ Medlemmarna i Svenska folkskolans vänner rf och Svenska folkskolans vänners understödsförening rf samt medlemmarna i Finlands svenska publicistförbund r.f. kan ge förslag på mottagare till *Topeliuspriset – det finlandssvenska publicistpriset 2025* under perioden 1.11–15.12.2024.

Priset på 7500 euro delas enligt statuterna ut "för en aktiv pågående journalistisk gärning till en eller högst tre personer som ådagalagt betydande skicklighet i sitt journalistiska värv, bestående av såväl originalitet, civilkurage som finess". Prismottagaren offentliggörs då Topeliuspriset delas ut i januari 2025. Läs mer och nominera på www.sfv.fi/topelius.

Delta i vår läsarundersökning!

■ *SFV-magasinet* deltar i Förbundsarenans stora enkät över finlandssvenska tidskrifter med sin egen läsarenkät. Vi hoppas du som läser detta har möjlighet att delta, det tar inte många minuter. Du hittar enkäten på sfv.fi/lasarenkat.

Skolnätverket Haru samarbetar med Helsingfors universitet

■ Ett forskningsprojekt lett av Helsingfors universitet undersöker hur effektivt Haru-skolorna stöder den socioemotionella utvecklingen hos barn i årskurs 1–3.

Socioemotionell utveckling handlar om hur människor utvecklar förmågan att förstå, uttrycka och hantera känslor och förmågan att bygga och upprätthålla relationer.

Skolorna kommer att använda SAGA-metoden för delade läsestunder och diskussion – en metod som har visat sig vara effektiv inom småbarnspedagogiken. SAGA har utvecklats av professor **Mirjam Kalland** vid Helsingfors universitet. Hennes arbetsgrupp Framtidshopp erhöll första pris i SFV:s innovationstävling SFV Start! år 2022.

– Det ska bli spännande att undersöka hur verksamheten i skolnätverket Haru påverkar elevernas socioemotionella färdigheter. Även om responsen på Haru hittills varit överväldigande positiv, får vi nu vetenskapliga belägg för hur verksamheten utfallit, berättar Mirjam Kalland.

– Det här är ett viktigt och relevant samarbete. Vi behöver förankra Harus verksamhet i forskning för att kunna påvisa effekt och på det sättet stöda skolorna på bästa möjliga sätt, säger **Annette Jansson**, koordinator för skolnätverket Haru.

I forskningen deltar tre klasser från två skolor inom SFV:s skolnätverk Haru, samt som kontrollgrupp elever från en skola som inte hör till Haru-nätverket. Kontrollgruppen kommer att genomföra gemensamma lässtunder, men utan utbildning i metodens så kallade mentaliserande dialoger.

Den aktiva fasen i skolorna pågår i tio veckor under perioden augusti 2024 till maj 2025. Under den tiden får skolan stöd av en forskarlärare. Forskarläraren är närvarande under interventionsstunderna och stöder diskussionerna i smågrupper samt insamlingen av data.

Barnens socioemotionella utveckling och färdigheter kartläggs med tester och frågeformulär. Dessutom följs lärarnas mentaliseringsförmåga upp under forskningen. Alla undervisningsgrupper ges möjlighet att få delta i SAGA-utbildningen efter att uppföljningen är avslutad.

FOTO: RABBE SANDELIN

1965

SFV:s första hedersledamot

År 1965 kallades bankiren, kommerserådet **Carl Ane Gyllenberg** (1891–1977) till SFV:s första hedersledamot. Han avslutade då en nästan tjugoförårig period som ordförande för SFV:s förvaltningsråd (idag kapitalförvaltningsrådet). Gyllenberg, som tillhörde en svensk adlig ätt, utdimitterades från Handelsinstitutet i Åbo år 1911, och blev biträdande direktör och delägare i bankfirman Tom Sahlberg år 1916. År 1936 bytte firman genom köp namn till Bankfirman Ane Gyllenberg, och där verkade Ane Gyllenberg som styrelseordförande åren 1936–1958. Han blev finsk medborgare år 1937. Gyllenberg satt i styrelsen för en rad storföretag som Wärtsilä och Arabia. Han var konstmecenat och bedrev även en omfattande humanitär verksamhet. Han grundade 1948 Signe och Ane Gyllenbergs stiftelse, som understöder medicinsk forskning och upprätthåller museet Villa Gyllenberg i makarna Gyllenbergs forna hem på Granö i Helsingfors. Han var även verksam som ordförande eller ledamot i en rad allmännyttiga organisationer, som Rädda Barnen och Stiftelsen Blomsterfonden.

Studiecentralens kurser

LÄRANDE I FÖRÄNDRING

Tid: 11.11 kl. 12–15.30 Helsingfors

Hur utformar vi lärande för ständig förändring? Hur ser framtidens livslånga lärande ut? Välkommen med på vår utbildningsdag där vi lyfter upp dessa utmaningar kring lärande inför framtiden. **Linda Mannila** och **Katarina Pietrzak** leder programmet genom föreläsningar, reflektionsfrågor och en workshop.

MITT VAL – EN CIRKELLEDARUTBILDNING

Tid: 27.11 kl. 18–19.30 Nätet (10.12, 8.1)

En cirkelledarutbildning för dig som vill handleda i demokratifrågor. Cirkelledarutbildningen som ordnas av SFV, Steg för steg och FDUV, är interaktiv och ger dig möjlighet att diskutera och lära dig tillsammans med utbildaren och andra deltagare. Utbildningen består av tre digitala träffar.

BILDNING OCH BUBBLOR – EN DAG FÖR BILDNING, DEMOKRATI OCH DELAKTIGHET.

Tid 3.12 kl. 10–15.30, SFV-huset G18, Helsingfors

Vi riktar fokus på en av vår tids mest brännande frågor – hur kan vi i en tid av ökande polarisering och desinformation bygga ett mer inkluderande och demokratiskt samhälle genom dialog och bildning?

Tillsammans kan vi forma ett samhälle där mångfald i tankar och åsikter ses som en styrka. Rätt använd kan bildning bli en kraftfull lösning på några av de mest komplexa utmaningarna vi står inför. Vi måste tala om bildning i utbildningens tid. Låt oss mötas, lära och inspireras!

I evenemanget deltar framstående röster inom bildning och samhällsdebatt i Finland och Sverige bland annat **Lars Strannegård**, **Alexander Bargum**, **Emma Stenström** och **Christer Nylander**.

Evenemanget är en del av Bildningsåret 2024 och är ett programsamarbete mellan SFV och Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland. Konferensen består av Nordic Democracy Day 2.12 på Hanaholmen och Bildning och bubblor – en dag för bildning, demokrati och delaktighet 3.12 på SFV-huset G18 i Helsingfors.

På kommande i januari 2025

JHO-UTBILDNING FÖR STYRELSEMEDLEMMAR

Nu har du som är styrelsemedlem på förbunds- eller distriktsnivå möjlighet att stärka din kompetens och utvecklas i din roll. Under JHO-utbildningen behandlas allt från smidigt styrelsearbete till att hantera stora organisationers ekonomi, samt att förutse framtida möjligheter och utmaningar. Introduktionsdagen hålls **18.1** i Helsingfors och de återstående träffarna på distans; **28.1**, **5.2** och **13.2**. Utbildningen kostar 250 euro.

TIPS!

Hur leder och lär du en grupp av vuxna? Hur skapar du en trygg lärmiljö? I vårt digitala material **Lära och leda** hittar du svar på många frågor. Det är en onlineresurs som består av sju kapitel kring bland annat planering, utvärdering och gruppdynamik. Gå in på laraochleda.sfv.fi

SE DEN
aktuella listan med
evenemang och kurser på
www.sfv.fi/evenemang

Att se om sitt hus

Att identifiera såväl negativa som positiva trender är nödvändigt. Den finlandssvenske filosofen Georg Henrik von Wright visar hur vi, om vi förstår samtiden, kan spåra och tolka de tendenser som pekar mot framtiden. Trender är varken hot eller löften om något som med säkerhet ska komma, klargör von Wright: *Trender kan brytas och själva insikten om dem kan bli en kraft, som bidrar till förändringen.*

Ur ett organisationsperspektiv handlar det om att ständigt granska och förbättra den egna verksamheten, men också om ett vaket iakttagande av den svenska utbildningssektorn, om att tillhandahålla redskap för utveckling, om att vidga synfältet i en komplicerad omvärld, och om att stödja på ett sådant sätt som stärker förmågan.

Begreppet tjänstedesign hör till de nyare i designterminologin, men beskriver mycket väl den process SFV kontinuerligt befinner sig i. Det handlar om att se över strukturer, arbetssätt och rutiner. Och om att hålla närkontakt med de sektorer vi finns till för – verksamheten fungerar bra när den fungerar smidigt för de som jobbar med bildning och kultur ute på fältet.

Hur stödjer man – inte för att stötta upp, utan för att stärka? Vi har gjort det genom att ta fram konkreta redskap. Webbplatsen Lärorikt har blivit något av en kraftcentral för lärare i Svenskfinland. I detta nummer av *SFV-magasinet* kan du läsa om bland annat våra skolnätverk Haru och BRAVO!, och om den forskning som görs på våra satsningar.

Också SFV:s kapitalförvaltning förändras och moderniseras. Allt detta för att trygga och öka avkastningen så att verksamheten kan växa – det förra medel, det senare mål.

Innebörden av talesättet *att se om sitt hus* är bokstavlig för en förening med fastigheter att förvalta. Fastighetsinnehavet är stabil avkastning, låg risk, och en gardering mot så kallade *Black Swan*-händelser, där värdet på andra slags placeringar störttycker i global dominoeffekt. Alla SFV:s affärs-, kontors- och bostadslägenheter är uthyrda, de är i gott skick och centralt belägna, och inbringar marknadshyra. Detta i enlighet med placeringsstrategin som uppdateras årligen.

Men vi kan vidga perspektivet ytterligare. Formen på det vi kallar Svenskfinland är inte given, vare sig på kartan eller i ett gemensamt medvetande. Våra identitetsmarkörer varierar och förändras, formen på våra gemensamma institutioner och rum beror på de som brukar dem. I den mån formerna formar användarna är det bakvänt. Därför bygger vi hela tiden vidare, och söker former som fungerar för det svenska i Finland i dag.

Det innovativa Finlands framgångshistoria handlar om kreativitet, om förmågan att tänka annorlunda, lite djupare, lite bredare. Vår bildning och vår kultur är vår mest hållbara resurs, ett immateriellt kapital som du som medlem i SFV får medverka till att ständigt förmera. Det är ur det perspektivet vi arbetar.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

SFV-huset G18 blir GRO

– en plats för lärande, tillväxt och samverkan

Text Christine Skogman ~ Foto JKMM

SFV:s fastighet i Helsingfors centrum, SFV-huset G18, renoveras och byggs ut från och med hösten 2025. På samma gång förnyas verksamhetsprofilen. När huset öppnar i januari 2027, med det nya namnet GRO, är det en plats där människor möts kring lärande och bildning för att skapa en positiv samhällsförändring.

Denna anrika fastighet är idag ett av stadens mest centrala svenska rum. Här vill vi skapa en tillgänglig och öppen mötesplats, en grogrund för samverkan, säger SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd**.

– Det handlar om att ”se om sitt hus” i dubbel bemärkelse, att förvalta och utveckla, allt i linje med SFV:s syfte och hållbarhetsmål, betonar hon.

Fastigheten som SFV äger sedan 2003 är i behov av en grundläggande renovering.

– I enlighet med god fastighets- och förmögenhetsförvaltning ser vi nu över hela fastigheten och de tekniska lösningarna så att huset efter renoveringen motsvarar dagens krav på funktionalitet, hållbarhet och tillgänglighet, säger SFV:s kanslichef **Johan Aura**.

Renoveringen och utbyggnaden ökar också användningsmöjligheterna i huset. Tillsammans med JKMM Arkitekter och konceptutvecklare skapas nya arbets-

Vi bjuder in till GRO-gemenskapen.

Johan Aura

miljöer och olika lärmiljöer, som till exempel makerspace, black box, musiksal, konstverkstad, mötes- och föreläsningssutrymmen av olika storlekar samt ett nytt, tillgängligt auditorium som har plats för 220 personer.

– Huset är skyddat så vi har inte fria händer, men vi gör vad vi kan och får göra, och anpassar det för olika målgrupper och ökar användningsmöjligheterna, berättar Johan Aura.

HYRESGÄSTER OCH SAMARBETSPARTNER SÖKES. SFV kommer att föra diskussioner med intresserade hyresgäster och samarbetspartner. Många av

de nuvarande hyresgästerna har redan visat intresse. GROs hyresgäster kan komma från alla samhällssektorer och vara allt från egenföretagare, frilansare och mindre föreningar till större organisationer, förbund och företag. Den gemensamma nämnaren är ett intresse för lärande och bildning. Hyresgästerna i huset har sin egen verksamhet för sina målgrupper, men bjuds också in att samarbeta kring de teman som GRO väljer att lyfta upp genom aktiviteter och evenemang.

– Vi bjuder in till GRO-gemenskapen. Tillsammans skapar vi aktiviteter och innehåll i huset som ger ett större mervärde för aktörernas egna målgrupper men också för samhället i stort. På samma gång stärker vi utbildningens och bildningens attraktionskraft, säger Johan Aura.

Som besökare i GRO får man ta del av bland annat utställningar, fortbildningar, kurser, evenemang, föreställningar, verkstäder och lärandeaktiviteter som

Bilderna är konceptbilder och motsvarar inte nödvändigtvis hur GRO kommer att förverkligas.

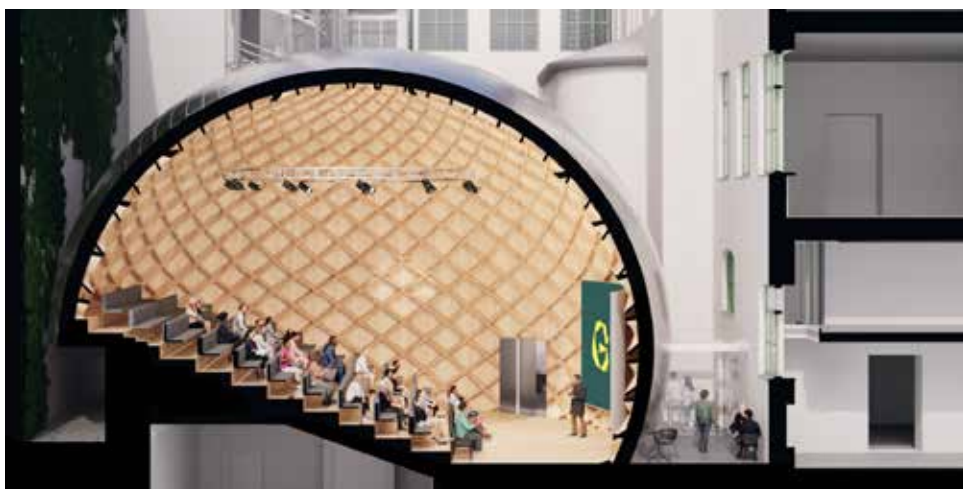
även kan direktsändas till alla delar av Svenskfinland för att ytterligare öka tillgängligheten. Husets aktiviteter bedrivs främst på svenska med det långsiktiga målet att stärka det svenska i Finland.

– Det finns ett behov av att mötas kring samhällsutmaningar och andra viktiga frågor, att samlas fysiskt som motvikt till det digitala. GRO erbjuder den möjligheten – här ska vi alla kunna utvecklas som individer, så att vi som människor förstår varandra bättre, säger Johan Aura.

Renoveringens och utbyggnadens sammanlagda kostnader beräknas vara 30 miljoner euro. Av kostnaderna går 80 procent till den grundläggande renoveringen av hela fastigheten, medan resten går till auditoriet och uppdateringen av konceptet.

Byggnaden i Helsingfors centrum från 1884 var ursprungligen en flickskola. SFV köpte fastigheten 2003, och den har sedan oktober 2005 varit ett hem för aktörer inom utbildning, kultur och bildning, främst inom civilsamhället.

På adressen grohuset.fi kan du läsa mer om GRO samt börja prenumerera på GROs nyhetsbrev för att få kontinuerlig information om hur projektet framskrider. ■

Jan Antell ny i kapitalförvaltningsrådet

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

Till skillnad från många föreningar med förmögenhet har SFV sedan år 1913 haft ett kapitalförvaltningsråd – ett rådgivande organ som ger styrelsen vägledning i frågor som gäller kapitalförvaltning och finanser. Nu hämtar Jan Antell, till vardags universitetslektor i finansiell ekonomi på Svenska handelshögskolan, sitt kunnande till rådet.

I tillägg till att ha doktorerat på Hanken är **Jan Antell** även politices magister i nationalekonomi från Helsingfors universitet.

– Jag började studera på Hanken på 1990-talet och man kan säga att på den vägen är jag fortfarande. Jag har undervisat på Hanken och på andra ställen i

finansiell ekonomi, kapitalförvaltning och metodkunskap, och i Hankens Executive MBA-program.

Med erfarenheter som sträcker sig trettio år bakåt säger Antell att rätt lite i själva verket har förändrats när det gäller grundpelarna i kapitalförvaltning.

– Fortfarande gäller att kapitalförvaltnings- och investeringsplaner främst ska beakta ägarens intressen och möjligheter. För organisationer som SFV gäller alltid andra kriterier än till exempel för en privatperson; i organisationer styrs ju placeringspolitiken långt av stadgor och syftesparagrafer.

Marknadskorrigeringar sker med jämna mellanrum, men ingen vet om det sker i år eller om tio år. Marknadspsykologi och investerarbeteende är det som gör ekonomi så fascinerande, säger Jan Antell.

– En förening med långsiktig verksamhet kan aldrig sikta på att göra spekulativa, snabba klipp på börsen. Däremot ska man göra övervägda operativa val, och noga fundera på allokeringen i olika tillgångsslag, det vill säga vilken fördelning som är gynnsammast för att finansiera den egna verksamheten.

Jan Antell säger att tillgångsallokeringen ska sikta dels på organisationens långsiktiga överlevnad och tillväxt, i samklang med den omkringliggande ekonomin, men samtidigt också på att

det ska finnas likviditet, det vill säga reda pengar för löpande utgifter som uppstår på grund av verksamheten. Här kan SFV:s kapitalförvaltningsråd stå för den kontinuerliga och aktiva uppföljning som krävs.

Finländska föreningar och stiftelser har traditionellt gillat att äga aktier i inhemska företag, och finansierat sin verksamhet med direktavkastningen från utdelningar. På senare tid har ändå internationella aktiefonder ökat intresset för en bredare, global syn.

”

En förening med långsiktig verksamhet kan aldrig sikta på att göra spekulativa, snabba klipp på börsen.

– Den finländska aktie- och fondmarknaden motsvarar mindre än en procent av den globala marknaden. Så enligt rent akademisk teori borde marknadsvikten diktera att en finländsk aktörs inhemska innehav borde ligga på en knapp procent. Men av historiska skäl drar de flesta fortfarande ”hemåt” i sina innehav, vilket i och för sig är förståeligt även om det inte är helt optimalt.

Helt isolerad från ekonomiska konjunkturen eller börskrascher kan ingen kapitalförvaltare vara.

– Därför är till exempel välskötta fastigheter intressanta som investeringar för en organisation som SFV, precis med tanke på de långa tidsspännerna.

Jan Antell betonar även kostnaderna för att förvalta det ackumulerade kapi-

talet. De påverkar en förenings bokslut mer än man kunde tro.

– En skillnad på en halv procent kan låta liten, men då förmögenheten handlar om miljontals euro blir de sammanlagda summorna på några år mycket stora. Det är frågan om ränta på ränta-effekten, eller omvänt förlusten av en del av denna effekt till följd av onödigt höga kostnader.

”**DET NYA NORMALA**”. Med sin långa tidshorisont anser Jan Antell att varje nytta ska ha ett pris.

– Situationen efter finanskrisen 2009 var länge den att räntorna i praktiken var noll eller negativa. Hur man än försöker motivera detta, är det inte fråga om ett normalläge. Även pengar ska ha ett pris.

Då en hel yrkesgeneration finansmän niskor vant sig vid detta ”nya normala” uppstod förstås problem då räntorna för en tid sedan steg för att motverka en stadigt ökande inflation. Hur de senaste räntesänkningarna påverkar läget återstår att se; lägre räntor hämtar även med sig en risk för överhettning.

– I kombination med en stor privat och offentlig skuldsättning kan en korrigering alltid vara förestående, precis som korrigeringar skett även tidigare. Tyvärr vet ingen om det sker i år eller om till exempel tio år eller senare, eller hur stor den kommer att bli. Det är en del av finansmarknaden och det som gör denna marknad fascinerande.

Marknadspsykologi och investerarbeteende är enligt Jan Antell ett mycket intressant ämne i sig. Även där är förutsägningar nästan omöjliga att göra.

– Om alla visste att en krasch sker i morgon, skulle den förstås ske redan i dag. ■

DRAMA

ger elever möjlighet att må bra

Drama stod i centrum när skolnätverken BRAVO! och Haru för första gången arrangerade en gemensam läsårskickoff. Den inleddes med en gemensam temadag och fortsatte sedan på dag två med verkstäder och föreläsningar, anpassade efter de olika nätverkens fokusområden.

Text Saara Fernström ~ Foto Cata Portin

Kickoffen inleds med att öva in och teckna sången *Hjältar*, Snälla hjältar-tävlingens nya temasång. Sången av **Mindy Svenlin** har tolkats till tecken med stöd av TeckenSandra. "Häng med så får du se att livet det blir enklare, när just du och jag sprider leenden och bryr oss om varann" – ett passande budskap också för kickoffen, som handlade om delande och om att stärka gemenskapen i skolnätverken och skolorna.

Under två intensiva dagar i september samlades 130 pedagoger från 61 skolor i SFV-huset G18 i Helsingfors för att delta i skolnätverken Harus och BRAVO!s gemensamma kickoff. Nytt för detta läsår är skolnätverkens gemensamma tema drama. I Haru utvecklar drama som metod socioemotionella färdigheter samtidigt som det också stöder kreativiteten och skapande processer, som ingår i BRAVO!s målsättningar.

– Jag är så glad att vi nu kan erbjuda drama som en del av både Haru och BRAVO!. Genom drama tränar vi viktiga emotionella och kommunikativa färdigheter, något som både barn och vuxna behöver, säger **Annette Jansson**, koordinator för Haru.

Nätverken samarbetar även kring tävlingen Snälla hjältar för andra året i rad, och enligt BRAVO!-koordinatör **Marina Lindholm** stärker samarbetet innehållet för deltagande skolor.

– När vi slår ihop våra resurser, inte minst ekonomiska, kan vi erbjuda ett ännu mer mångsidigt program till våra skolor, konstaterar Marina.

ETT ÅR MED DRAMA. Dramapedagogen **Nina Dahl-Tallgren** håller både ett föredrag och en verkstad på kickoffen, men det är bara startskottet: hon står också för BRAVO!s och Harus gemensamma dramapaket som sträcker sig över hela läsåret.

– Drama är ett fantastiskt verktyg. Det ger eleverna en trygg miljö där de kan utforska känslor och relationer samtidigt som de utvecklar färdigheter som samarbete och kritiskt tänkande, säger Nina.

Dramapaketet består av sex delar som var och en bygger på olika teman. Den första delen fokuserar på dramalek, där eleverna tränar koncentration och sociala, emotionella, kognitiva och kommunikativa färdigheter. I senare delar får eleverna bland annat lära sig att förstå kroppsspråk och känslor, arbeta med

estetiskt lärande och öva improvisation. Den sista delen handlar om social och emotionell kompetens, särskilt konflikt-hantering.

Att träffas är viktigt i ett nätverk.

– När lärarna kommer på handledningsträffarna får de berätta hur det är att jobba som pedagog med konsten i fokus, och vilka utmaningar de stött på. Då får vi respons och skapar dialog.

FINNS I LÄROPLANEN. Även om drama inte är ett separat ämne i läroplanen framhåller Nina Dahl-Tallgren att drama nämns där flera gånger som en metod för att utveckla elevernas kreativa, språkliga och kommunikativa förmågor. Forskning visar dessutom att konstämnen har positiva effekter på både elevers lärande och välbefinnande: drama är inte bara ett didaktiskt verktyg utan även ett konstämne med egenvärde.

– Trots detta ges konstämnen begränsat utrymme i skolan, och det är något som borde ändras. Vi behöver undersöka

Dramapedagogen Nina Dahl-Tallgren illustrerar en dramaövning med hjälp av Annette Jansson.

Enligt musikläraren Jesper Eklund från Zacharias Topeliusskolan var kickoffen inspirerande.

Skådespelaren Mikael Rejström föreläser om kommunikation och betonar vikten av att vara medveten om sin inre attityd som alltid syns utåt.

På fredagens hölls sammanlagt sex olika dramaverkstäder.

vad konstämnen i lärande möjliggör för elevernas utveckling.

Drama skapar ett inkluderande klimat i klassrummet, där eleverna känner sig trygga att vara sig själva.

– Det leder till en bättre atmosfär och ökad respekt för varandra. Eleverna mår bättre och undervisningen blir mer levande och engagerande. De får möjlighet att vara aktiva och närvarande, och det skapar ett fokus på att utföra uppgifterna med motivation, säger Nina.

Läraren behöver inte vara dramapedagog för att inkorporera drama i undervisningen.

– Jag tror det finns en förutfattad mening att man måste vara på ett visst sätt. Har man engagemang och vilja kan man göra vad som helst bara man får rätt verktyg och stöd, säger Nina och tillägger att det är en del av hennes uppdrag: att väcka engagemanget hos lärarna och skapa den trygghet som behövs för att komma in i dramaarbetet.

”

Jag är så glad att vi nu kan erbjuda drama som en del av både Haru och BRAVO!.

Annette Jansson

I VERKSTÄDERNA FÖDS FÄRDIGHETER. Kickoffen erbjuder sammanlagt sju olika verkstäder.

För dramaverkstäderna på torsdagen behövs skön, stretchig klädsel och lite mod.

Dramapedagogen Sofia Finniläs verkstad är full av skratt. Deltagarna skapar tillsammans en karaktär – elvaårige Per-Helmer, som har en storebror, en tam kråka och kattallergi. Deltagarna delas in i grupper och genom processdrama och stillbilder utforskar de hans liv. I teaterpedagogerna Iris Autios och Noona Leppinens verkstad får deltagarna genom improvisationsövningar öva på att göra misstag.

I Harriet Abrahamssons verkstad gör deltagarna visualiseringar och dramaövningar för att hantera sitt inre självprat. Gruppen börjar med att utforska kraften i att säga ja och nej.

– Allt i livet handlar om att öppna sig med ett ja eller stänga sig med ett nej. Varje gång vi säger nej stoppar vi flödet av möjligheter, förklarar Harriet, och introducerar en övning för att göra deltagarna medvetna om jaets och nejets påverkan både på jaget och omgivningen. →

BRAVO!-verkstäderna på fredagen delas upp i konst och musik. **Carina Wickström-Zitting** visar hur musik och motorik kan stödja språkutveckling medan **Elin Bergdal** lär ut lekar och rytmikövningar som främjar samspel och gruppanda. För den som vill använda fotografering och video som stöd i undervisningen erbjuder **Caroline Furu-Lehikoinen** en verkstad med idéer som inte nödvändigtvis kräver någon annan utrustning än klassens pekplattor.

Fredagens Haru-verkstäder fokuserar på socioemotionella färdigheter och berättelser. **Dimitri Paile** lär ut roliga övningar som stärker gruppsammanhållning och förebygger mobbning, medan **Katja von Wendts** grupp ger metoder för att utveckla läsglädje genom ordkonst och kreativa processer.

VIDSYNT LÄSNING MED HARU. **Mia Österlund**, litteraturprofessor vid Åbo Akademi, föreläser om vidsynthet i litteraturläsning. Vidsynthet handlar om öppenhet, modiga litteraturval och en känslighet för vad det innebär att vara människa i samtiden.

– Vidsynthet präglar hur vi läser, samtal om litteratur och låter den genomsyra skolvardagen, säger Mia. Hon rekommenderar böcker med hög verks-höjd, ett begrepp som betecknar ett verks originalitet. Mia lyfter **Linda Bondestams** verk som särskilt nyskapande, precis som **Tove Janssons** produktion.

Bilderboken är en så avancerad konstform att den kan användas långt upp i åldrarna, menar Mia, och utmanar alla att läsa en bilderbok per dag under året.

– Vilka är med? Några händer reser sig.

POSITIV PEDAGOGIK. **Annika Sahi** och **Annette Jansson** lyfter vikten av välbe-

I ett ekosystem är alla organismer beroende av varandra: alla ger och alla får. Det handlar om att bygga gemenskap, inte bara dela material i en materialbank.

Niklas Wahlström

finnande i skolans vardag. Positiv pedagogik grundar sig på **Martin Seligmans** PERMA-modell (Positiva känslor, Engagemang, Relationer, Meningsfullhet och Arbeta väl utfört) och fokuserar på att stärka både lärare och elevers förmåga att hantera utmaningar och må bra i skolan.

– Att må bra är något man kan lära sig! Det är betydligt lättare att se det negativa medan positiv psykologi handlar om att aktivt välja att fokusera på det goda, både hos sig själv och i omgivningen, menar Annika. Annette har skrivit en berättelse om Silverlinden – ett träd som symboliserar en blomstrande skola. Tanken är att skolorna gör sina egna träd och funderar på rötterna, det vill säga skolans värdegrund: vem är vi och

vad tror vi på? Stammen och grenarna består av färdigheter som vi tillsammans behöver öva på för att blomstra och bli den bästa versionen av oss själva. Kronan består av saker vi vill se mera av i vår skola. Förhoppningen är att berättelsen uppmuntrar till diskussioner om byggen till en positiv verksamhetskultur.

EN STARTKNUFF, SÄGER DELTAGARNA.

Jannika Stenius ser fram emot det kommande läsåret som ska präglas av drama. Hon undervisar i årskurs ett och två vid Lagstads skola i Esbo och använder redan litteratur och musik som verktyg i många ämnen.

– Med drama är jag inte lika van, så det sker inte lika automatiskt ännu. Mitt mål är att integrera drama på samma sätt som jag gjort med musiken och litteraturen!

Också **Maria Sjöblom-Lehtinen** och **Soffi Berlin** från S:t Karins svenska skola ser fram emot drama.

– Jag har fått en bekräftelse på att det vi redan gör i skolan är bra! säger Soffi.

– Jag är inspirerad och vill bara tillbaka till skolan och sätta igång, skrattar Maria.

ETTEKOSYSTEM. Kickoffen för Haru och BRAVO! markerar början på ett nytt läsår där drama, musik och konst syns i alla skolämnen och där positiv pedagogik genomsyrar undervisningen. Nätverkskontakterna finns till för att skolorna ska dela verktyg och stöda varandra.

Niklas Wahlström, ansvarig för SFV:s utbildningssektor, jämför nätverken med ett ekosystem.

– I ett ekosystem är alla organismer beroende av varandra: alla ger och alla får. Det handlar om att bygga gemenskap, inte bara dela material i en materialbank. ■

Specialläraren Annika Sahi och Harus koordinatör Annette Jansson dekorerade ett träd utgående från berättelsen Silverlinden. Deltagarna fick trädets grenar att grönska med styrkor och glädjeämnen som de skrivit upp på post-it-lappar.

När vi slår ihop våra resurser kan vi erbjuda ett ännu mer mångsidigt program till våra skolor, säger Marina Lindholm.

Under docent Hannah Kaihovirtas ledning görs flera pro gradu-avhandlingar om BRAVO! och konstämnen i skolan.

– Vidsynhet präglar hur vi läser, hur vi samtalar om litteratur och hur vi låter litteraturen genomsyra skolvardagen, sa Mia. Österlund.

Emma Hovi lärde ut metoden Visuella tankestrategier, en diskussionsteknik för bildkonst.

Micke Rejström, skådespelare, sa att det är nyttigt för människan att ställas inför nya situationer.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Lärarna ger högt betyg till skolnätverket BRAVO!

Text Camilla Lindberg

Lärarna upplever att tröskeln för att undervisa i musik och bildkonst har sänkts och att de fått ny inspiration i sitt arbete. Det visar en färsk studie om SFV:s skolnätverk BRAVO!

Ja, det är definitivt värt för SFV att fortsätta sitt utvecklingsarbete med skolnätverket BRAVO!, säger **Katja Jäntti** som är forskningsassistent vid Helsingfors universitet.

Just nu analyserar hon de första preliminära resultaten från en studie som handlar om undervisningen i musik och bildkonst i grundskolorna, och i den utvärderar man vad lärarna tyckt om skolnätverket BRAVO!. Det har som målsättning att stärka konstämnenas ställning i skolan och att ge lärarna verktyg i vardagen för sin undervisning.

Det är **Tanja Linnavalli** som är forskningsansvarig för studien, och **Katja Jäntti** planerar nu att använda studiens resultat i sin magisteravhandling. Hon betonar att resultaten fortfarande är preliminära, men att det syns en tydlig positiv trend.

– Redan nu ser vi att resultaten är positiva för BRAVO!, och sannolikt kommer det inte fram några överraskande resultat senare, säger hon.

NY INSPIRATION OCH ÖKAT INTRESSE. Många lärare upplever undervisningen i bildkonst och musik som utmanande.

I studien uttryckte flera lärare glädje över att ha fått ny inspiration och att deras intresse för att undervisa i konstämnen ökat.

– Lärare som tidigare känt sig osäkra på musikundervisning uppgav att de nu undervisar med hjälp av BRAVO!. Koordinatorn **Marina Lindholms** inspirerande insats nämndes också av många respondenter, säger **Katja Jäntti**.

Det finns också lärare som alltid haft ett starkt intresse för konstämnen, men tidigare känt sig ensamma i sitt engagemang. I studien uppgav några att de upplever att BRAVO! har bidragit till att

Katja Jäntti
FOTO: PRIVAT

Det märktes samtidigt att det finns lärare som uppskattar att det nu finns ett specifikt ställe där de kan få stöd för sin undervisning.

Katja Jäntti

En överväldigande majoritet av respondenterna har förhållit sig positivt till BRAVO! i sina öppna svar.

– Totalt förekom det knappt 20 uttalanden som jag klassificerade som negativa och drygt 250 som positiva. De flesta av de negativa svaren riktade sig inte direkt mot BRAVO!, utan de handlade snarare om andra personliga omständigheter.

FIN MATERIALBANK. BRAVO! har utvecklat en materialbank och i studien framkom det att den var särskilt uppskattad av lärarna, liksom den kollegiala sam-verkan som uppstått i samband med fortbildningar och verkstäder. Dock framkom det att en handfull lärare haft svårt att tillämpa BRAVO! i sin egen undervisning, till exempel på grund av allmän tids- och resursbrist i lärarvardagen.

– Men det märktes samtidigt att det finns lärare som uppskattar att det nu finns ett specifikt ställe där de kan få stöd för sin undervisning, särskilt om de själva inte har så stor erfarenhet av att undervisa i musik, säger Katja Jäntti.

En av de öppna frågorna i studien handlade om huruvida lärarna tror att BRAVO! kommer att förbättra deras undervisning. Här svarade tre fjärdedelar ja, en handfull svarade nej, och några valde att lämna frågan obesvarad.

När lärarna skulle bedöma hur väl skolnätverket lyckats med sin målsättning att stärka konstnämnenas ställning i skolan, gav de betyget drygt fyra på en skala från ett till sju. När det gällde hur bra skolnätverket lyckats ta fram användbara verktyg för lärarna blev betyget en god bit över fem.

– Det finns naturligtvis faktorer som SFV inte kan påverka, som till exempel lärarnas totala arbetsmängd. Men inom de ramar som skolnätverket har möjlighet till har man hittills lyckats väl med att uppnå målsättningarna, avslutar Katja Jäntti. ■

Tanja Linnavalli
FOTO: TANJA AHOLA

höja statusen och synligheten för ämnena i skolan.

Katja Jäntti påpekar att resultaten bygger på ett relativt litet sampel, och hon säger att det därför varit värdefullt att inkludera också öppna frågor i enkäten för att få mera djup. Hon skulle gärna ha önskat en högre svarsprocent.

– En trolig orsak till den lägre svarsprocenten är att enkäten skickades ut i slutet av vårterminen när många lärare var upptagna med andra åtaganden. Trots detta fick vi sammanlagt drygt 50 svar, vilket gav oss en bra grund att arbeta vidare med.

Om studien

- Syftet med studien är att undersöka vilken typ av utbildnings- och hobbybakgrund de lärare har som undervisar i visuell konst och musik i våra grundskolor. Man undersöker också hur lärare får stöd för sin lektionsplanering och hur de ser på visuell konst och musik som ett möjligt stöd för annat lärande.
- Uppföljningsstudien kommer också att undersöka hur skolnätverket BRAVO stöder lektionsplanering, samt utveckla en öppen materialbank för lärare utifrån resultaten.
- Forskningsstudien är ett samarbete mellan SFV, Helsingfors universitet och Spetsforsknings-enheten för musik, medvetande, kropp och hjärna.

Skolledare!
Vill du bli mentor
eller är du i behov
av en mentor?
Läs mera på
[sfv.fi/
meningsfulltledarskap](https://sfv.fi/meningsfulltledarskap)

JOHNER BILDBYRÅ

SFV och FSL startar gediget program för att säkra framtidens skolledarskap

Text *Christine Skogman*

Finlands svenska lärarförbunds undersökning från maj 2024 visar att skolledarnas arbetsbild är splittrad. Kraven ökar och arbetsbördan är tung. Samtidigt är intresset för skolledarskap svagt, och många nuvarande skolledare väntas gå i pension inom tio år. SFV och FSL startar nu projektet Meningsfullt ledarskap för att säkra ett hållbart ledarskap i våra skolor även i framtiden.

Hösten 2024 startar SFV tillsammans med Finlands svenska lärarförbund (FSL), kommuner med svenskspråkig utbildning, Södra Finlands svenska retorsförening och Österbottens svenska rektorsförening programhelheten Meningsfullt ledarskap – kollegialt stöd och ledarskapsutveckling.

– Många skolledare önskar mer kollegialt stöd och tid för kompetensutveckling. Genom programmet erbjuder vi en helhet som stärker ledarskapet, meningsfullheten och självförtroendet i skolledarrollen. Målsättningen är välmående skolenheter med ett hållbart och gott ledarskap och ökad attraktion för yrket, säger **Niklas Wahlström**, sektorsansvarig för utbildning på SFV och tidigare rektor i Gymnasiet Grankulla samskola.

Programmet innehåller fyra olika delar som stödjer varandra: mentorsprogram, stödfunktioner för mentorerna,

Inger Damlin

FOTO: FRIDA LÖNNROOS
FÖR FINLANDS SVENSKA LÄRARFÖRBUND

kollegiala månadsträffar med gruppcoaching samt möjligheter till individuell coaching.

– Rektorsyrket i Svenskfinland är inne i en svacka och därför är det enormt värdefullt att vi nu har åstadkommit ett konkret program som kommer göra skillnad för våra rektorer. Som intressebevakare uppmanar vi arbetsgivarna att dra sitt strå till stacken och erbjuda rektorerna

möjligheten till mentorering och coaching. Med gemensamma krafter kan och ska vi öka attraktionskraften till yrket, säger **Inger Damlin**, ordförande för Finlands svenska lärarförbund.

Bland de organisationer som står bakom programhelheten finns en samsyn kring utmaningarna som dagens skolledare står inför och en stark vilja att tillsammans stärka förutsättningarna för ett hållbart ledarskap och välmående, samt höja yrkets dragningskraft.

– Jag är oerhört glad över att organisationer som arbetar för skolledare på olika plan nu samarbetar genom det här programmet. Det är en förutsättning för att vi ska lyckas göra en effektiv insats, säger **Niklas Wahlström**.

Är du skolledare och vill veta mera om projektet och vad det kan erbjuda dig? Gå in på sfv.fi/meningsfulltledarskap eller kontakta **Niklas Wahlström** direkt, niklas.wahlstrom@sfv.fi. ■

Högakta kunskap och visdom

Att ha fått pris för att ha arbetat i Fredrika Runebergs anda är stort. Fredrika Runeberg var en pionjär och bland annat Finlands första kvinnliga journalist. Det som betyder mest för mig med det här priset är att någon har sett vårt arbete och vår strävan. Jag säger vi. För inget kunde jag ha gjort utan det nätverk av konstnärer jag har arbetat med. Inget kunde vi ha gjort utan finansiering. Inget, utan att stå på våra föregångares axlar. En länk. Det är jag. Och du. En länk i en kedja av liv som går igenom historien.

Jag tänker att naturen och barnen är livets stora läromästare. Att våra urskogar är antika bibliotek. I orörd natur finns informationen om hur naturen har överlevt tidigare naturkatastrofer i jordens historia. Ändå har världen inga urskogsministerium. Inga urskogsministrar. Eller lekministrar för den delen. Trots att den största utvecklingen av vår hjärna och vårt kunnande sker under de första sju åren. Vårt kunnande ökar exponentiellt. Genom lek. Tänk! Det är så vi lär allra bäst. Barnen lär oss det allra viktigaste. Att ta hand om en annan människa, att leka och att lära. Naturen och barnen är det viktigaste vi har. Dem ska vi värna om.

I dagens samhälle är det ofta så bråttom att vi glömmer att minnas och högakta. För det tar tid. Det tar till exempel helt konkret mycket längre tid att åka en omväg med en skogsmaskin, än det tar att åka tvärs över en å med fridlysta musslor. Det går fort och man sparar dessutom diesel. Det här exemplet känns som en symbol för vår tid.

Att högakta tar tid. För en mussla kan det ta 300 år att växa och leva sitt liv. För en människa bara hundra.

Det tar tid att tänka på djupet, på varifrån vi kommer och vart vi borde vara på väg. Ingen talar om vad det har för samhällsliga följder att vi inte lyssnar till dem som har som arbete att tänka på djupet och på lång sikt. Alltför ofta uppfattas filosofi, forskning, konst- eller kulturarbete som underhållning eller någon slags hobbyverksamhet eller lyx. Kunskaperna om vad forskning, konst och kultur egentligen fyller för djupare samhällsfunktion är svaga.

Men det skulle vara otroligt viktigt att konstens, kulturens och vetenskapens röster skulle lyssnas till när det tas stora beslut om ekonomi, välfärd och vårt framtida samhälle. Livsviktigt. Finland är ett ungt land historiskt sett. Vi körde just över musslor som levde här på 1700-talet. Det här innebär att vårt förhållande till kultur och konst också är ungt. Men det finns kunskapspärlor för dem som vill hitta dem.

Harriet Abrahamsson

KONSTNÄR, DRAMATIKER OCH
SKÅDESPELARE.

FOTO:
JONATHAN TERLINDEN

”
Det finns
kunskapspärlor
för dem som
vill hitta dem.

Harriet Abrahamsson tilldelades Fredrika Runeberg-stipendiet den 2 september 2024 i Runebergs hem i Borgå. Prissumman är 10 000 euro. Stipendiet går till förtjänta personer som arbetar i Fredrika Runebergs anda. Priset delas ut ur Fredrika Runebergs stipendiefond inom Svenska kulturfonden. SFV är med i stipendiekommittén som väljer stipendiemottagaren.

BILDNING

GER LIVET FÄRG OCH NYANSER

President Tarja Halonen ser bildning som botemedlet mot polarisering

2024 har utlysts till det nationella Temaåret för bildning. Bakom satsningen står Undervisnings- och kulturministeriet, och stiftelsen Folkupplysningssällskapet koordinerar bildningsfrämjande arbete som på bred front lyfts fram under året. President Tarja Halonen är temaårets beskyddare.

Text Sebastian Dahlström ~ Foto Frida Lönnroos

Bildning handlar om hur man ser på samhället, och i bredare bemärkelse hur man ser på hela livet. Bildning hör inte enbart till festliga tillfällen, utan är en viktig del av vardagen.

President **Tarja Halonens** definition av bildning är bred. Bildningen är något som genomsyrar allt från studier och arbetsmarknad till kultur, språk och miljö.

– Bildningen gör oss alla lite bättre. På ett personligt plan innebär det möjligheten för alla att utvecklas. På en samhällelig nivå är bildning en del av demokratin och de mänskliga rättigheterna.

I FINLAND ÄR BILDNINGEN DJUPT ROTAD HOS FOLKET. Tarja Halonen växte upp i Berghäll i det efterkrigstida Helsingfors.

– Särskilt vi som har en arbetarklassbakgrund vet att bildning är något som människor i alla samhällsklasser

värdesätter. Nästan alla finländare anser att bildning är viktigt, och traditionellt har bildning tillhört hela folket.

Det var i grunden arbetarklassens bildningsideal som gav Tarja Halonen möjlighet att först studera konsthistoria och sedan utbilda sig till jurist. Utbildningen lade grunden för en politisk karriär som förde henne till samhällets absoluta topp. Tarja Halonen säger att arbetarföreningarna, ända sedan de uppstod, alltid starkt har förknippats med bildningsideal.

När vi läser, går på bio eller på teater kan vi på sätt och vis leva flera liv. Genom kulturen kan vi se världen ur någon annans ögon.

– Kultur har alltid haft en stor plats vid sidan av de politiska diskussionerna om hur vi kan få bättre löner eller bygga ett bättre samhälle. Arbetarföreningarna har alltid stått teatern, musiken och litteraturen nära.

BILDNING VIKTIG I EN ALLT MER POLARISERAD VÄRLD. Genom det nationella Temaåret för bildning vill Folkupplysningssällskapet belysa bildningens betydelse på bred front i samhället. Evenemang ordnas runtom i landet, där allt från städer och kommuner till företag, museer och privata föreningar deltar.

Tarja Halonen framhåller att satsningar på bildning är särskilt viktiga i dessa tider. Samhällsdebatten präglas av ekonomi och krigshot, vilket kan leda till ett svartvitt diskussionsklimat. I en tid av polarisering kan bildningen vara en förenande kraft. →

President Tarja Halonen är beskyddare för
Temaåret för bildning, tillsammans med
ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf.

Kulturen ligger president Tarja Halonen varmt om hjärtat. Hon gillar teater och att besöka konstutställningar, och att själv skapa konst.

– Bildning ger livet mer färg och flera nyanser.

Tarja Halonen lyfter särskilt fram kulturens roll i att hjälpa oss vidga våra perspektiv.

– När vi läser, går på bio eller på teater kan vi på sätt och vis leva flera liv. Genom kulturen kan vi se världen ur någon annans ögon, och det är väldigt viktigt.

När tilliten till samhällsinstitutionerna vacklar och välfärdssamhället hotas efterlyser president Tarja Halonen en starkare dialog mellan experter, politiker och den så kallade vanliga människan. Det inbegriper en viss förståelse för att politiker inte alltid i stundens hetta alltid fattar rätt beslut.

– Om samhällstilliten minskar är det mycket farligt. Att bygga ett välfärdssamhälle tar flera generationer, att krossa det kan gå väldigt snabbt.

ALLT GÅR INTE ATT MÄTA I PENGAR. Mycket fokus ligger idag på ekonomisk

Att bygga ett välfärdssamhälle tar flera generationer, att krossa det kan gå väldigt snabbt.

nytta, och det kan utgöra en utmaning i att främja bildning. Satsningar på bildning ger inte alltid omedelbara ekonomiska resultat, och det kan vara svårt att mäta dem i pengar.

– Det viktigaste är att främja attityden till bildning. Genom bildning kommer vissa saker indirekt, och de kan ta längre tid. Vi måste frångå att enbart räkna värdet i pengar.

Som ett exempel på ekonomisk kortsiktighet lyfter Tarja Halonen fram 1990-talets ekonomiska kris. Idag krävs bildning för att vi ska lära oss av historien.

– Jag tror att generationen som upplevde krisen alltid kommer att minnas den och aldrig vill att vi gör samma misstag igen. Därför är det viktigt att senare generationer lär sig av historien. Men det verkar som om alla inte har förstått hur djupa spår 90-talets ekonomiska kris lämnade hos de som var unga då. Om vi nu begär samma misstag kommer vi återigen att få allvarliga konsekvenser, och vi

Undervisnings- och kulturministeriet har utlyst år 2024 till det nationella Temaåret för bildning. Det bästa sättet att främja bildning är att främja attityden till bildning, anser temaårets beskyddare president Tarja Halonen.

kan inte räkna med att ett nytt Nokia kommer och räddar oss den här gången.

TVÅSPRÅKIGHETEN ÄR ETT FINLÄNSKT TRUMFKORT. Bland de starka och breda bildningstraditionerna i det finländska samhället lyfter president Tarja Halonen särskilt fram tvåspråkigheten.

– Vårt tvåspråkiga, och senare flerspråkiga, samhälle är en rikedom. Finland är ett bra internationellt exempel på hur tvåspråkighet kan fungera i praktiken, och hur språkkunskaper berikar samhället.

Tarja Halonen växte själv upp i en tvåspråkig miljö i och med att hennes styvfar **Thure Forss** kom från en svenskspråkig familj. Idag bor hennes dotter **Anna Halonen** med sin flerspråkiga familj i Storbritannien.

– Flerspråkigheten har stärkt mitt tänkande i hur viktigt det är att se rikedom i olika kulturer, även om utmaningar också finns.

” *Flerspråkigheten har stärkt mitt tänkande i hur viktigt det är att se rikedom i olika kulturer, även om utmaningar också finns.*

BILDNINGEN NU OCH I FRAMTIDEN. Bildningsbegreppet lever och växer i takt med samhällsutvecklingen. En ny aspekt av bildning som vuxit sig allt viktigare under den senaste tiden är värnandet om naturen och miljön.

– En hållbar utveckling kräver av oss alla att vi lär oss nya saker, och så kommer det också att vara i framtiden.

Till framtidens bildningsbegrepp hör också att värna om bredden i kunnandet på en arbetsmarknad som kräver allt mer specialisering. Bildningens roll är viktig för att bibehålla horisontell kunskap vid sidan av spetskompetens.

– En enda yrkesidentitet räcker inte i framtiden. Exempelvis behöver en jurist specialkunskap på många områden – till exempel ekonomi eller miljö.

Vad hoppas fru president att Temaåret för bildning ska lämna för arv?

– Under hela mitt politiska liv har jag sagt att det är vardagen som gör livet. Fester ger livet färg, men det jag främst hoppas att det här året ska förmedla är att vårt samhälle har mycket att erbjuda som kan göra vår vardag bättre.

Stiftelsen Folkupplysningssällskapet som står bakom temaåret fyller 150 år i år. En av stiftelsens målsättningar är att “damma av” bildningen.

– Men egentligen är jag inte så säker på om vår bildning och kultur behöver dammas av. Inte har de hunnit samlas särskilt mycket damm. Jag tycker att de har varit levande hela tiden, avslutar president Tarja Halonen. ■

Folkbildning

är ett demokratiskt försvarsarbete

Text Sebastian Dahlström ~ Foto Lowe Lilliehorn

Självständigt tänkande medborgare, som kan stå emot påverkningsförsök och falska nyheter, är en ovärderlig resurs i en demokrati. Folkbildningens centrala uppdrag är att ge oss mental motståndskraft mot algoritmers försök att styra våra tankar. Samtidigt måste folkbildningen bli bättre på att försvara sin plats – och förtjäna sitt förtroende hos finansörer och kunder.

Vi utsätts ständigt för felaktig information och påverkningsförsök. Förmågan att tänka självständigt och veta vem man kan lita på är central. Folkbildning handlar om att lära sig i grupp och lyssna på andras perspektiv. Det är ett slags ett demokratiskt försvarsarbete mot att fastna i våra egna konspiratoriska kaninhål.

Det säger **Christer Nylander**, tidigare riksdagsledamot för Liberalerna i Sverige, som på uppdrag av Sveriges förra regering sammanställt utredningen *Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid*.

Bakgrunden ligger i den debatt som blossat upp efter att det uppdragats bidragsfusk vid folkbildningsverksamheten i Järva i Stockholm, samt att studieförbundet Ibn Rushd misstänks ha brutit mot mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar.

I rapporten föreslår Christer Nylander mera transparens kring bidragssystemen, en ny modell för utvärdering och uppföljning, samt möjlighet att kräva tillbaka statsbidrag. Samtidigt betonar rapporten folkbildningens samhällsbärande funktion och demokratifrämjande arbete.

– I stora drag föreslår vi att nuvarande system bibehålls, med en liten förskjutning mot mera statlig insyn. Det är viktigt att de som ordnar utbildningar funderar över det förtroende de har – både gentemot bidragsgivare och kunder. Varför ska staten satsa pengar på det här och inte något annat, och varför ska en enskild människa som vill lära sig något komma till folkbildningen och inte stanna hemma framför internet?

DET OSYNLIGA KITTET MELLAN STAT OCH MEDBORGARE. Christer Nylander säger att många har en snäv föreställning om folkbildning. Vi förknippar studieförbundens kortkurser eller längre folkhögskolestudier med vad vi själva upplevt, exempelvis en språkkurs eller amatörteater. Men samtidigt sker mycket demokratifrämjande arbete i det fördolda.

– Det kan handla om en fotbollstränare som diskuterar värdegrund med andra fotbollstränare. Eller nykterhetsrörelsen som samlar folk som är nyktra av vitt skilda skäl, sociala eller religiösa, och ger dem en chans att träffas. Folkbildningen kan vara central för att bryta ensamheten som många känner i vårt land. Och hela civilsamhället är uppbyggt av föreningar,

där många gått en kurs i hur man driver en förening.

Christer Nylander återkommer till vikten av det gemensamma lärandet, och vidgandet av de egna perspektiven som hörnstenen inom folkbildning. Samtidigt är det viktigt att staten inte glömer bort civilsamhällets roll som leverantör av vissa tjänster.

– Folkbildningen kunde exempelvis lösa mycket av de integrationsproblem vi har i Sverige, eftersom människor möts naturligt på kurser och utbildningar. Folk som flytt från en förtryckande stat kan av förståeliga skäl vara misstänksamma också mot den svenska staten, och då kan det vara lättare att närma sig folkbildningen som är en del av civilsamhället.

Christer Nylander understryker att folkbildningens demokratiska försvarsarbete förs på många nivåer i samhället – dels genom den resiliens som utgörs av bildade och självständigt tänkande medborgare i en demokrati – men också konkret i krissituationer.

– Tänk dig att en fientlig makt skulle slå ut elnätet i Sverige, eller Finland för den delen. Inom folkbildningen finns ett nätverk av duktiga organisatörer som

”

Tänk dig att en fientlig makt skulle slå ut elnätet i Sverige, eller Finland för den delen. Inom folkbildningen finns ett nätverk av duktiga organisatörer som snabbt kunde ordna kurser i hur vi överlever utan el.

snabbt kunde ordna kurser i hur vi överlever utan el.

SÄKRA KORT I TUFFA TIDER. Den nuvarande regeringen i Sverige har kraftigt skurit ner bidragen till studieförbunden. Christer Nylander säger att nedskärningarna riskerar leda till en likriktning av folkbildningens utbud, när man i tuffa tider satsar på de säkra korten. Det innebär att marginaliserade grupper i samhället blir ännu svårare att nå.

– Folkbildarna borde våga profilera sig hårdare. I stället för att bara maximera antalet timmar borde utbildningsanordnare fundera mer på vilken nisch i samhället man vill fylla och vad man vill arbeta för.

Nedskärningarna syns konkret, särskilt på mindre orter, där folkbildningen ofta står för samlingslokalen i byn.

– Vi märker redan nu att stora delar av musiklivet försvinner runt om i landet, eftersom mycket av amatörkulturen bärs upp av folkbildningen. Samma sak gäller idrotten.

HOPPA MELLAN BUBBLOR. I december 2024 kommer Christer Nylander att besöka Finland för att tala vid ett seminarium som ordnas av Svenska folkskolans vänner i SFV-huset G18 i Helsingfors. I sitt anförande kommer Nylander att gå djupare in på bildningens centrala uppdrag, det vill säga vikten av att tänka självständigt och inte fastna i gamla tankemönster.

Christer Nylander har utrett den svenska folkbildningen på uppdrag av Sveriges förra regering. Han understryker folkbildningens roll som en av hörnstenarna i en fungerande demokrati.

– Framtidens bildning handlar om att genom mötet med andra människor stärka individens möjligheter att tänka självständigt och tänka efter. Att hoppa mellan bubblor brukar det kallas; att vara mottaglig från input från många olika håll.

Hur hoppfull är du att vi lyckas bryta algoritmernas makt över våra tankemönster?

– Jag är pessimist på kort sikt, men opti-

mist på lång sikt. Vi tenderar att hantera ny teknik på ett oeftertänksamt sätt. För tillfället är vi inte mogna den värld vi lever i, men vi blir det så småningom.

På kort sikt tror Christer Nylander att samhällsklyftorna mellan dem som tränar sig i att tänka självständigt och dem som inte gör det kommer att bli djupare.

– Det innebär att populisterna också framöver kommer att ha en fortsatt stor marknadsandel av det politiska systemet. ■

En taltidning ger synskadade och personer med läsnedläggning lika rätt till information

Text & Foto Rabbe Sandelin

Från och med i år kan man även få SFV-magasinet som taltidning, tack vare det arbete som Finlands svenska taltidningsförening gör. Verksamhetsledare **Daniel Ainasoja** berättar att taltidningen är ett viktigt fönster mot omvärlden för dem som har en synskada, och i ökande grad även dem som av andra orsaker har svårt att ta till sig skriven text.

Utmaningen är, och har alltid varit tekniken. Då taltidningsföreningen grundades år 2013 var ett av de ursprungliga målen att centraliserat kunna följa med den snabba utvecklingen och därmed kunna erbjuda nyare och effektivare möjligheter för slutanvändarna att ta till sig en taltidning.

– En icke-insatt kunde kanske tro att den snabba datoriseringen och digitaliseringen under de senaste tjugo åren löst allting. Men det är inte riktigt så enkelt.

Enligt Ainasoja är datoranvändning och teknikvana i själva verket på en rätt låg nivå bland en stor del av taltidningsprenumeranterna. Medelåldern är hög, kring 80 år, eftersom en synskada oftast uppstår på äldre dagar. Och av synskadade har endast cirka trettio procent en smarttelefon.

– De flesta som inte kan se är därför mycket bättre betjänta av en låda med högst ett par tre knappar. Så ur teknikutvecklingsperspektiv har de senaste åren därför mera handlat om format och standarder, och tekniska lösningar som siktar på att utan arbetsdrygt manuellt arbete förvandla en dagstidningsutgåva till en taltidning, berättar Ainasoja.

I den utvecklingen har nätets framväxt och digitaliseringen förstås spelat en avgörande roll.

Daniel Ainasoja håller i en så kallad DAISY-spelare som en del prenumeranter har lånat från synskadeförbundet. Med den kan man lyssna på både talböcker och taltidningar.

FOTO: LINDA TALLROTH-PAANANEN/MEMENTO.

TALSYNTES TAR ÖVER. En viktig del av taltidningsföreningens och synskadeförbundet tekniska utvecklingsprojekt har gällt framtagandet av en syntetisk finlandssvensk röst, *Samuel*. Rösten togs i bruk för de finlandssvenska taltidningarna för cirka tio år sedan, då de inlästa taltidningarna föll åt sidan.

– Också när det gäller talsyntes kunde någon tro att synskadade kunde klara sig med datorernas eller telefonernas färdigt inbyggda svenska röster. Men rikssvenskt uttal på finlandssvenska fenomen och förhållanden blir fort störande, och ibland kan det bli direkt svårt att förstå, berättar Ainasoja.

Talsyntes överlag har alltid haft problem med sammansatta ord, så det

behövs fortfarande ett omfattande finlandssvenskt uttalslexikon för att få det att låta rätt. För Samuels del arbetade en lingvist på Åbo Akademi fram 108 000 ord till uttalslexikonet.

– Och för nya fenomen som till exempel corona behöver vi lägga till en hel del nya ord: corona-pandemi, corona-fall, corona-testning, och alla andra varianter. Så att intonation och kadens låter rätt.

JAKOBSTADS TIDNING FÖREGÅNGARE.

Taltidningsföreningens verksamhet skulle inte finnas till utan Förbundet Finlands svenska synskadade och dess distriktsföreningar. Det var också i distriktsföreningen *Norra Österbottens svenska synskadade* där utvecklingsarbetet i tiderna tog ordentlig fart. Före det bestod fältet av en lång rad brokiga, lokala, och ofta frivilliga lösningar.

– Jag jobbade med **Lars Hedman** på *Jakobstads tidning*. Vi var båda teknikintresserade och vi började kring år 2002 fundera på om taltidningsdistributionen, som då skedde med C-kassetter, kunde ske behändigare per internet. Det resulterade i ett tvåårigt projekt finansierat av RAY där jag blev projektledare.

Projektet utmynnade i en box som 65 prenumeranter i Jakobstadsnejden fick prova på, och det blev så lyckat att samma system togs i bruk i hela

”

De flesta som inte kan se är därför mycket bättre betjänta av en låda med högst ett par tre knappar.

Pehr Ahlstedt, en prenumerant i Jakobstad, använder taltidningsföreningens egenutvecklade enkla spelare som kallas "Knappen".

” Vi har märkt att till exempel familjeannonserna är mycket viktigt innehåll, säkert för att målgruppens medelålder är rätt hög.

Svenskfinland. Systemet användes i 17 år på sju olika ställen i Svenskfinland av närmare 400 prenumeranter. Innan tal-syntesen togs i bruk lästes taltidningar in av både frivilliga och avlönade inläsare.

– Sedan spann vi vidare, och utvecklade inom företaget Pratsam system och appar som även används för talböcker. Allt sker inom ramarna för den internationella DAISY-standarden för taltidningar och talböcker.

DAISY:s viktigaste ingrediens är att användaren får en innehållsförteckning, och inte enbart en lång ljudfil. Då går det behändigt att till exempel i en dagstidning hoppa mellan ekonomi- och sportavdelningarna, sätta bokmärken och så vidare.

– Vi har ett urval av spelare som alla fungerar med samma standard. Har vi en slutanvändare som är mycket ovan med teknik, kan vi låna ut en apparat som har bara en knapp. Är någon mer avancerad får man en mer avancerad låda, eller om

mottagaren har en smarttelefon kan man också få en app.

MÄNSKLIG ARBETSKRAFT BEHÖVS – ÄNNU. Helt automatiserat går det ännu inte att förvandla en dagstidning till en taltidning, även om en stor del av det redaktionella materialet kan omvandlas till taltidning med automatik. I praktiken arbetar ännu tre frilansare åt föreningen för att under sen kväll plocka ut ett urval av annonsmaterial från digitala kopior av papperstidningen. Här ingår bland annat händelsekalendrar, kungörelser och andra allmänna meddelanden.

– Vi har märkt att till exempel familjeannonserna är mycket viktigt innehåll, säkert för att målgruppens medelålder är rätt hög.

Den nya tekniken kommer ändå i rask takt att bidra till ytterligare automatisering, och här pågår utvecklingen för fullt. I tillägg till att effektivisera och spara pengar är målet att kunna bredda vad en

taltidning bjuder på, utan att tumma på kvaliteten.

– AI kan snart användas i flera av de produktionssteg som leder från en e-tidning eller en webbartikel till en taltidning. Till exempel kan AI snart känna igen en dödsannons, avgränsa den, och till och med skriva om förkortningar och symboler, så att annonsen blir tydligare för den som lyssnar. Eller beskriva innehållet i bilder, då taltidningarna idag endast läser upp bildtexten. ■

Två användargrupper

- I taltidningsföreningens utbud finns alla finlandssvenska tidningar och femton finlandssvenska tidskrifter. *SFV-magasinet* kom med i taltidningsföreningens utbud som taltidning tillsammans med ett dussintal andra finlandssvenska tidskrifter i år.
- Personer med en synskada ska kontakta Förbundet Finlands Svenska Synskadade (fss.fi). Personer med en synskada som är lika med, eller högre än femtio procent kan kostnadsfritt få låna en DAISY-spelare och få en gratis nätbaserad så kallad lyssnarlinje.
- Taltidningsföreningen (fstf.fi) betjänar därutöver även personer med någon form av läsnedsättning. Det kan vara fråga om dyslexi, inlärnings-svårigheter, afasi eller koncentrationssvårigheter.
- Alla prenumerationer är sedan fem år gratis tack vare bidrag från finlandssvenska stiftelser och föreningar.

Okunskapens bildning

Min bok kan inte avfärdas över en kopp kaffe', ungefär så replikerade den moderna historieforskningens fader, Leopold von Ranke (1795–1886), till en kritik av hans första monografi. För eftervärlden är Ranke främst känd för devisen om att utforska 'vad som egentligen hände', och att detta bör göras på basis av arkivens förstahandskällor. Rankes replik gällde just det senare. Han menade att kritikern alldeles för lättvindigt avfärdade hans bok på basis av några enkla felciteringar som var lätta att kolla upp. Verklig kritik förutsätter att kritikern också gör ett gediget arbete för att granska verkets vederhäftighet. För Rankes del skulle det inbegripa att kritikern tar sig an frågorna och utför omfattande arkivforskning – med andra ord ett arbete som inte låter sig göras under en kaffepaus.

Anekdoten öppnar en sida av bildningsidén som sällan diskuteras. Bildningsdebatten i Norden under de senaste decennierna har dominerats av frågor kring vad bildning i dagens värld ska innehålla. Borde bildning handla om demokratikunskaper eller är det kanske klimatmedvetenhet som ska vara bildningens kännetecken? Bägge är onekligen viktiga och den ena utesluter inte den andra. Men utan tvekan delar frågorna samma ramverk – det handlar om vad man borde kunna som bildad.

Det lönar sig att vända på perspektivet. Att erkänna okunskap kan också vara en form av bildning. Just den aspekten lyfter Rankes replik fram: kritikern uppvisar en brist på bildning eftersom den uppenbarligen saknar omdöme gällande vad en gedigen kritik kräver. Det krävs omdöme för att förstå hur långt den egna kunskapen sträcker sig och vad den inte berättigar till, vilket är precis det som Ranke menade att hans kritiker saknade. Oförmågan att erkänna den egna kunskapens begränsning är förstås inte en form av obildning som vi lämnat bakom oss. Det fanns en uppsjö nya epidemiologer under coronapandemin, medan senaste året har uppvisat en exponentiell ökning av mellanösternexperter på sociala media.

Är bildning då bara att hålla tyst och lyda experter? Nej, men bildning kräver definitivt omdöme gällande när det är vettigt att lyssna på experter. Tillit till kunskapsinstitutioner är en förutsättning för fungerande demokratiska samhällen, vilket innebär att man accepterar en viss kunskapsmässig arbetsdelning. Auktoritära ledare vill alltid söndra denna mellanmänniska tillit. Då alla sen förklarats vara lika goda kålsupare är var och en utelämnad att själv granska all information, vilket förstås är helt omöjligt. Resultatet blir att det enda folket med säkerhet vet är att det lönar sig att vara makthavarna till lags. Man kan alltså skatta sig lycklig om man lever i ett samhälle där man inte behöver ta reda på allt själv.

Jonas Ahlskog

UNIVERSITETSLEKTOR I HISTORIA
VID ÅBO AKADEMI

”

Att erkänna okunskap kan också vara en form av bildning.

Välkommen till
SFV:s monter
på Bokmässan
i Helsingfors
24–27.10.

Två nya SFV-biografier i höst

Text *Rabbe Sandelin*

SFV ger i år ut biografier över Fanny Sundström och Herman Gummerus. Böckerna lanseras på ett biografisymposium den 22 oktober i SFV-huset G18, strax innan Helsingfors Bokmässan.

Fanny Sundström (1883–1944) var den första kvinnan i det åländska parlamentet, och på sin tid en av Ålands mest aktiva och omtalade samhällsbyggare. Hon var en kvinnlig pionjär som utnyttjade tidens nya möjligheter, samtidigt som hon i egenskap av husbonde på den egna gården Gutturp arbetade hårt för att hålla det agrara Åland och dess kulturarv levande. I både freds- och krigstid kämpade hon för det hon trodde på, och tvekade inte att ta strid då det behövdes.

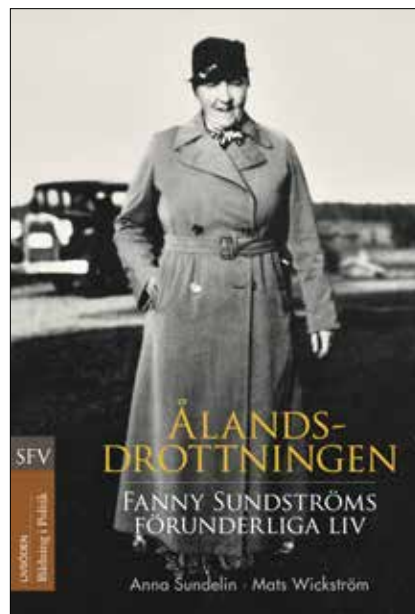
– Hennes betydelse för Åland, i synnerhet för örikets kvinnor, är välbekant än i dag. Fanny Sundströms verksamhet var dock inte begränsad till Åland. Hon var bland annat första lärarinna i Svenska kyrkoskolan i S:t Petersburg, vit i det röda och hungrande Helsingfors, folkdanslagsledare på Kungliga slottet och känd som hemslöjdsexpert – och Ålands okrönte drottning på båda sidor av Östersjön, berättar biografins författare **Anna Sundelin** och **Mats Wickström**.

Åttio år efter Fanny Sundströms död är SFV-biografen den första biografen över en av Ålands största kvinnogestalter. Med hjälp av den rika lokalhistoriska litteraturen, ett brett källmaterial och hittills okända brev belyser författarna Fanny Sundströms förunderliga liv med historikernas blick på hennes bedrifter och bakslag, släktingar och vänner samt folk och få i en tid av stora förändringar.

– Fanny hörde till de pragmatiker som anser att om man vill bevara en samhällsordning eller ett visst sätt att leva så måste man kunna förändra sig. Traditioner har en framtid om de livsmiljöer som bär upp dem följer med sin tid, säger författarna.

Fanny var mycket social och utåtriktad. Som en sjökaptens dotter framstod världen som öppen, och då hon steg ut i den lämnade hon aldrig Åland bakom sig.

– Samtidigt som hennes plikt känsla vann respekt i olika organisationer och officiella instanser, var hon en maktutövare av rang och kunde vara en krävande ledare. Hon kunde även uppfattas som egensinnig och till en del stridbar, men det var oundvikliga egenskaper för att få saker och ting att hända, speciellt för en kvinna under första delen av 1900-talet.

Anna Sundelin och Mats Wickström.
FOTO: JOHANNA WASSHOLM

Professor Herman Gummerus (1877–1947) var både historiker med antiken som specialitet, politisk aktivist under förryskningsperioden, samt en av det självständiga Finlands första diplomater. Först i Ukraina och sedan i Italien. Hans böcker och rapporter lästes både av beslutsfattare och militärer, medan karriären växlade mellan utrikesförvaltningen och det akademiska.

John Strömberg har haft tillgång till de digra källorna i arkiv- och tidningsmaterial och det omfattande familjearkivet som deponerats i Finlands Riksarkiv. Boken innehåller därför även tidigare sällan sett bildmaterial.

– Herman Gummerus gjorde karriär både som historielärare och som akademisk forskare i ämnet. Han var också aktiv i Historiallinen Yhdistys-Historiska Föreningen, den ursprungligen tvåspråkiga sammanslutningen som ordnade föredrag, referat och diskussioner.

Gummerus doktorsavhandling i historia handlade om den romerska tidens ekonomi.

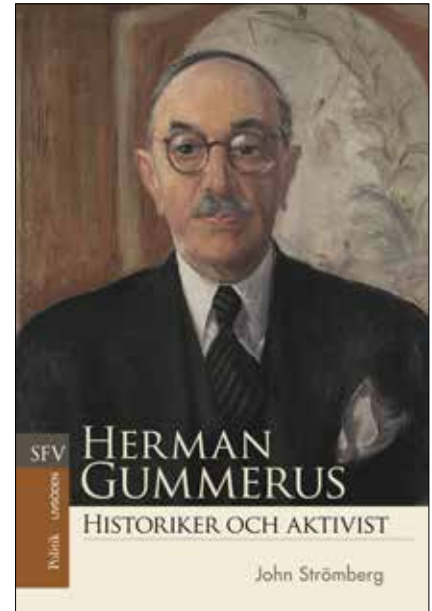
– För Gummerus var det viktigt att hans forskningsresultat skulle inbjuda till jämförelser med moderna sociala och ekonomiska förhållanden. Han visade att produktionen och handeln århundradena före och efter Kristi födelse bedrev storskaligt, och att de sociala klyftorna inom befolkningen tilltog på samma sätt som i det moderna samhället.

Strömberg behandlar i sin biografi även på ett nyanserat sätt de mer eldfångda ämnena kring Gummerus, som hans engagemang för Lapporörelsen, och hans tyskvänlighet under andra världskriget. Gummerus inställning verkar främst bottna i en förståelse för de sociala förhållanden som gett upphov till rörelserna.

– Någon fascist eller nazist var Gummerus inte. Under sin tid som ambassadör i Italien beskrev han Mussolinis rörelse med långt samma omdömen om fascismen som han åtta år senare skulle återkomma till i fråga om Lapporörelsen. Våren 1927 höll han föredrag om det moderna Italien i Vasa, och beskrev utan omsvep och ingående rörelsens ofördragsamma och antidemokratiska sidor, berättar Strömberg.

Gummerus tyskvänlighet var i sig inget märkligt fenomen i den omgivande tidsandan. I hans fall grundade sig lutningen även på hans aktivistperiod från tiden före den finska självständigheten, och i en stark antibolsjevistisk inställning.

– I andra världskrigets slutskede var tyskvänligheten förstås inte längre politiskt opportunt, och den politiska och ideologiska kamp som Gummerus alltid fört mot kommunismen ledde i några fall till att han samarbetade med makthavarna i Tyskland, och med organisationer som betecknats som nazistiska eller stod nazisterna nära. ■

John Strömberg. FOTO: RABBE SANDELIN

Biografisymposium 22.10. kl 14, SFV-huset G18 i Helsingfors

Ännu hinner du med på SFV:s biografisymposium *Biografiförfattaren i fokus.*

De nya SFV-biografierna kommer att finnas till salu till specialpris.

Mer information och anmälan: sfv.fi/symposium

Vad krävs av en bra biografi? Vad krävs av biografiförfattaren? Vilka källor ska det finnas för en bra biografi? Var och när drar man streck? På frågorna svarar:

- **Johan Svedjedal**, svensk litteraturprofessor med biografier bland annat över Karin Boye och Harry Martinson.
- **Agneta Rahikainen**, filosofie doktor i nordisk litteratur med biografier bland annat över Johan Ludvig Runeberg, Fredrika Runeberg och Edith Södergran.

- **John Strömberg**, filosofie doktor i skandinavisk historia, docent och författare till höstens SFV-biografi över Herman Gummerus.
- Docenterna **Mats Wickström** och **Anna Sundelin**, författare till höstens SFV-biografi över Fanny Sundström.

Katarina Pietrzak besöker Finland i november.

Vi måste våga tänka om

– Katarina Pietrzak om framtidens lärande

Text Camilla Lindberg ~ Foto Niklas Carlborg/RISE

I en tid av snabba samhällsförändringar framträder programledaren för podden Livslångt och Rise-forskaren Katarina Pietrzak som en dynamisk tänkare som brinner för framtidens lärande. Hon ser hur gamla system förlorar sin relevans och säger att vi måste omfamna nya strukturer och utveckla nya förhållningssätt för att möta framtidens krav.

Just nu knakar det i fogarna. Vi befinner oss mitt i en övergång mellan gamla och nya framväxande system, även inom utbildning och lärande. Ännu vet vi inte riktigt hur de kommer att se ut i framtiden, och det gör det svårt, säger forskaren Katarina Pietrzak.

Hon reflekterar över hur vi kan veta att ett paradigmskifte är på gång.

– Egentligen ser man det först i efterhand, men just nu ser vi att förändringarna i vårt samhälle är större och snabbare än på väldigt länge. Det gäller teknologitvecklingen och de olösta frågorna kring miljö, migration, och därtill ett osäkert världsläge och andra megatrender.

Katarina Pietrzak beskriver en skakig tillvaro med många nya utmaningar.

Vilka jobb kommer att finnas kvar i framtiden? I många olika sammanhang är det redan omöjligt att planera långsiktig verksamhet på grund av de snabba förändringarna.

– Det går inte längre att bara bocka av lärande och utbildning som punkter på en lista, det är något som ständigt måste pågå. För många människor är det oerhört svårt att bryta sig ut ur det gamla.

Ledarskapet står nu i en nyckelposition och vi behöver mer än någonsin mod och kraft att prioritera.

Enligt Pietrzak är vår vilja att bevara gamla strukturer det största hindret för att vi ska kunna gå framåt. Hon tror att det nya som växer fram kommer att skapas utanför befintliga strukturer och institutioner.

– Vi behöver kanske omdefiniera begreppet skola eller vad en kurs är för någonting. Det kan handla om helt nya typer av format som studiecirkel, men kanske ännu mera om att börja se på lärande ur ett livslångt perspektiv, där alla erfarenheter och alla bitar vi samlar under ett liv ingår.

FYRA MINDSET. Mitt i alla dessa stora samhälls-omvälvningar står den enskilda lilla människan. Vilka *mindset* behöver hon rustas med? Pietrzak talar om fyra cen-trala drivkrafter för framtidens lärande: nyfikenhet, trygghet, inre motivation och framplöckning.

– Nyfikenhet är avgörande för lärande, och de som inte har det som personlighetsdrag behöver hjälp att utveckla det. Rädsla människor kan inte lära sig nya saker och därför är trygghet viktigt. Om vi förlitar oss för mycket på yttre motivationskrafter som lön, betyg eller bestraffning, påverkas den inre motivationen negativt, säger hon.

Metoden ”framplöckning” innebär att man får hjälp att plocka fram information ur minnet för att avlasta och skapa lugn. Det kan handla om att åter-

berätta vad man lärt sig eller att lära någon annan det man lärt sig.

Katarina Pietrzak är känd för sin snabba och flödande kommunikation. Med en bakgrund som journalist och senare kompetensutvecklare på Sveriges Radio, arbetar hon nu främst vid Sveriges forskningsinstitut RISE. Där arbetar hon med olika forskningsprojekt kring samhällstransformation, läran att lära och studiecirkel som formats för att hela organisationer ska lära sig mera om cybersäkerhet och totalförvar.

Hennes podd *Livslångt* började som ett blygsamt försök för tre och ett halvt år sedan, men har vuxit oväntat snabbt. Hon är själv överraskad.

– Nu, 183 avsnitt senare, ser vi att podden träffade rätt på många olika sätt. Den är inte högtravande, och alla kan känna sig inkluderade. Det är ett bra exempel på ett forum där vi tillsammans kan vara en del av den *transition* jag talar om.

FRI BILDNING SOM GRUND. Pietrzaks engagemang för livslångt lärande började tidigt, med ett starkt folkbildningsintresse som även präglade hennes journalistiska arbete.

– Vi behöver en gemensam plattform i vårt samhälle för att kollektivt skapa kunskap. Folkbildningen har i tvåhundra år varit världsledande inom det här området, men det är sorgligt att se den negativa trenden den nu tidvis möter i Norden.

När Katarina Pietrzak får höra om de stora inbesparingsåtgärderna som Finlands regering riktar mot bland andra

yrkesutbildningens vuxenstuderande blir hon först alldeles tyst. Därtill slopas vuxenstudiestödet.

– Jag vill inte gå in i någon politisk debatt, men jag undrar om den produktivitet och kompetensförsörjning som jag utgår ifrån att er regering försöker uppnå verkligen kommer att ge de önskade resultaten. Jag är aktiv i olika europeiska sammanhang och ser en helt annan trend där, och även i Sverige har ju det svenska omställningsstudiestödet gått i en helt motsatt riktning, säger hon. ■

Lärande i förändring

Utbildningsdag:

11.11 kl. 12–15.30

i SFV-huset G18, Helsingfors

Hur utformar vi lärande för ständig förändring?

Hur ser framtidens livslånga lärande ut? Välkommen med på vår utbildningsdag där vi lyfter upp dessa utmaningar kring lärande inför framtiden.

Linda Mannila och Katarina Pietrzak leder programmet genom föreläsningar, reflektionsfrågor och en workshop.

Efter dagen har du:

- tagit del av forskning och trender gällande lärande för framtiden
- reflekterat över ditt eget förhållningssätt till lärande

Läs mer om utbildningsdagen på sfv.fi/evenemang och anmäl dig senast 28.10.

Avhandling visar hur skolan
kan väcka elevernas läsintresse

Med läsupplevelsen i fokus

Text & Foto Sebastian Dahlström

I en tid när skolelevers läsförmåga blir allt sämre är Linnea Lindströms pro gradu-avhandling efterlängtd. Den ger akademisk tyngd åt metoden Medskapande läsning, som bidrar till att minska klyftorna i klassrummet och hjälpa även de svagaste eleverna att hitta läsglädjen.

Jag hoppas kunna ge lärare perspektiv på hur vi kan vända den negativa trenden när det gäller läsresultaten i våra skolor.

Det säger **Linnea Lindström**, som i sin färska pro gradu-avhandling i pedagogik vid Helsingfors universitet har utvärderat projektet Medskapande läsning. Projektet, som finansieras av Svenska folkskolans vänner, drivs av Sydkustens ordkonstskola i samarbete med skolnätverket Haru.

Resultaten tyder på att metoden är framgångsrik, och kan hjälpa också svagare läsare bland eleverna att hitta ett intresse för litteratur.

– Läsning har alltid legat mig varmt om hjärtat, därför känns det här så motiverande. Under min lärarutbildning har vi också talat mycket om vikten av litteracitet och att ge barnen en god språkförmåga.

FÖR MYCKET FOKUS PÅ NYTTA – FÖR LITE PÅ UPPLEVELSE. Linnea Lindström säger att många läsinterventioner i skolorna fokuserar på kvantitet. Att exponera elever för stora mängder text har visat sig vara gynnsamt för att barnen ska utveckla en läsvana och ett intresse för läsning.

– Det gäller alltså att duscha eleverna i litteratur i god tid.

Men utöver kvantiteten behövs också särskild fokus på den skönlitterära läsningen, och den estetiska upplevelsen som ordkonst kan ge.

– I skolans läroplan ligger tyngdpunkten på efferent läsning, där läsningens praktiska nytta betonas. De estetiska aspekterna får mindre utrymme, eftersom de är svårare att mäta.

Det är här Medskapande läsning kommer in i bilden, där fokus ligger på elevens individuella förhållande till texten. Och samtidigt som PISA-resultaten under flera år rapporterar om försämrade läskunskaper i skolorna visar forskning att fiktionsläsning kan gynna både läsförmågan och läsmotivationen hos unga.

– Inom Medskapande läsning läser vi inte för att lära oss något, inte heller för att analysera språket. Det viktiga är själva läsupplevelsen, säger Linnea Lindström.

ÅRSKURS TRE ÄR EN VATTENDELARE

– På årskurs 1 och 2 i skolan lär sig eleverna rent konkret att läsa och skriva. På årskurs 3 skiftar fokus – och läsningen blir ett hjälpmedel för att inhämta annan kunskap.

Det är i det här skedet som tudelningen i elevernas läsförmåga får sin början. Starka elever blir allt starkare medan de svaga eleverna stagnerar.

– När vi kommer till klass 9 kan skillnaderna vara enorma. Därför är det viktigt

Linnea Lindström har analyserat projektet Medskapande läsning, som finansieras av Svenska folkskolans vänner, och drivs av Sydkustens ordkonstskola i samarbete med skolnätverket Haru. Resultaten i Lindströms pro gradu-avhandling visar att metoden inverkar positivt på elevernas läsaridentitet, resiliens och läsförmåga.

att eleverna redan tidigt får chansen att hitta sin egen läsaridentitet.

Inom projektet Medskapande läsning får tredjeklassarna under tolv veckor läsa tre böcker: *Mitt magiska finger* av **Roald Dahl**, *När farmor flög* av **Annika Sandelin** och slutligen *Kometen kommer* av **Tove Jansson**.

BÄTTRE LÄSFÖRMÅGA. Linnea Lindströms pro gradu-avhandling baseras på fokusintervjuer med tredjeklassarna som deltagit i projektet, samt analyser av ett uppgiftspapper som eleverna fyllde i vid flera tillfällen under projektets gång. Resultaten visar att eleverna utvecklade en alltmer positiv läsaridentitet under interventionen.

– Jag observerade en svag men märkbar ökning av en mer reflekterande inställning till litteratur och läsning.

Trots att Medskapande läsning som projekt endast pågick under en relativt

”

Jag har alltid varit jätteintresserad av att läsa, ända sedan barndomen. Jag växte upp i en värld full av böcker.

kort tid, 12 veckor, skedde en utveckling i elevernas attityd till den egna läsningen. Allt fler började betrakta sig själva som läsande individer.

– I fokusintervjuerna beskrev eleverna upplevelsen av att “vara inne i en bok” och använde ett mer utvecklat metaspråk när de talade om sitt läsande. Eleverna kunde reflektera och uttrycka värderingar, som “det var roligt när det här hände, det fick mig att skratta.” Vissa deltagare hade även börjat läsa mer regelbundet och utvecklat en läsrutin, vilket stärkte deras tro på den egna läskompetensen.

Alla elever som deltog i projektet var positivt inställda, trots att några på förhand tvivlade på sin förmåga att läsa en så tjock bok som *Kometen kommer*.

– Men efter avslutat projekt var *Kometen kommer* de flesta elevernas favorit, och många märkte knappt att böckerna successivt blev mer krävande. Det tyder på en ökad läseffektivitet och en starkare

tro på den egna läsförmågan. Ingen gav heller upp, vilket tyder på att resiliensen ökade. Eleverna fortsatte att läsa även när det kändes tungt.

GÖR LÄSNING OSS MER EMPATISKA?

Resultaten i avhandlingen visar också på fiktionsläsningens möjligheter att stimulera empati. Linnea Lindström säger att mera forskningsmaterial skulle behövas för att kunna dra mer långtgående slutsatser, så hon planerar att gå vidare på temat i en doktorsavhandling.

– Fiktionsläsning ger oss möjlighet att leva oss in i olika människooöden, vilket kan bidra till att utveckla vår egen empatiförmåga.

I sin framtida doktorsavhandling planerar Linnea Lindström att också inkludera lärarnas perspektiv, eftersom pro gradu-avhandlingen uteslutande fokuserar på eleverna.

– Dessutom skulle jag vilja göra en

långsiktig uppföljning av Medskapande läsning, för att undersöka vilken effekt interventionen har över tid. ■

Med hjälp av
Vännerna

Medskapande läsning

SFV:s mål: Jämlikhet i utbildningen

Beviljat ändamål: Medskapande läsning – en handledd lässtärkande process i klass, årskurserna 3 och 5.

Bidragmottagare: Sydostens landskapsförbund

Beviljat belopp: 96 000 euro

Tidsperiod: 8/2022 – 7/2025

Förväntat resultat: Utjämnade läsfärdigheter i klassen och stärkt intresse för läsning bland eleverna.

DRAMA

som resurs för lärande

Nina Dahl-Tallgren

PEM, DRAMAPEDAGOG OCH DOKTORAND VID ÅBO AKADEMI

*För tjugo år sedan deltog jag i en arbetsgrupp under ledning av **Anna-Lena Østern** där vi tog fram ett läroplansförslag för drama som konstämne inom den grundläggande utbildningen. Sedan dess har jag haft ett brinnande intresse för drama i undervisningen, vilket har gett mig en bredare förståelse för hur man kan arbeta med drama i skolan.*

Drama i undervisningen stimulerar en kreativ och bejakande lärmiljö. Att arbeta med drama i skolan innebär att skapa utrymme för kreativa processer där allas insatser är betydelsefulla. Kommunikationen präglas av empati, ödmjukhet och nyfikenhet. Elever uppmuntras att utforska sig själva och sin omgivning genom att testa och lära sig genom både verbal och icke-verbal kommunikation.

En sådan miljö kräver att man etablerar tillit och trygghet så att eleverna kan utveckla sin självkänsla och sitt självförtroende.

Drama i undervisningen främjar kreativitet, kritiskt tänkande och empati och är därför avgörande för elevernas personliga utveckling.

VAD ÄR DRAMA? Drama är ett konstämne med rötter i teaterkonsten och fungerar som en form av kommunikation som främjar både lärande och personlig utveckling. Elever kan reflektera över sina liv och över den kunskap som behandlas i undervisningen genom känslomässiga kopplingar. Drama anpassas efter deltagarnas behov och

fungerar som ett verktyg för att utforska olika ämnen och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Det kan också spegla och påverka kulturella och sociala normer.

Genom interaktion, samarbete och reflektion, både individuellt och i grupp, stärks elevernas kognitiva, estetiska, emotionella, sociala och kommunikativa kompetenser.

DRAMA SOM LÄRANDE. Drama bidrar till engagemang och motivation, vilket kan leda till fördjupat lärande. Drama som pedagogisk metod betonar estetisk meningskapande, dialog och deltagande. Genom rollspel och improvisation utvecklar elever empati och identitetsutveckling. Tiden för reflektion hjälper eleverna att koppla sina upplevelser till lärandemål och teorier. Drama ger eleverna möjlighet att utforska ämnen på ett kreativt sätt och främjar kritiskt tänkande och kommunikation.

LÄRARENS ROLL. Lärarens uppgift inom dramaundervisningen är att våga bjuda på sig själv och utmana sig själv att vara utanför bekvämlighetszonen för att upptäcka lärostoffet tillsammans med eleverna. Det kräver

etablering av en trygg, tillåtande atmosfär. Det kräver också att man diskuterar hur man bemöter och respekterar varandra, och hur man förhåller sig till varandra fysiskt. Allt detta skapar ramarna för att man ska våga vara spontan, upp-täcka sig själv, sin omgivning och människorna runt omkring sig.

En viktig aspekt är att det inte finns något "rätt och fel". Det finns många olika perspektiv, lösningar och möjligheter. Framför allt ska man omfamna misstag och betrakta dem som värdefulla bidrag till utveckling. Ett dynamiskt tankesätt är en viktig faktor eftersom det uppmuntrar oss att öppna oss för det okända; det stimulerar fantasin och bjuder in oss till att vara spontana.

Det är också grundläggande för lärandet inom drama att skapa struktur i form av rutiner och ritualer, och genom att kontinuerligt reflektera över och upprepa dramaövningarna.

NÄMNS I LÄROPLANSGRUNDEN. Drama är inte ett självständigt ämne i den nationella läroplanen i Finland, men nämns som en metod för att utforska verkligheten genom exempelvis rollspel och teaterlek. Det ger elever möjligheter att uttrycka sig estetiskt och utveckla sin kommunikativa förmåga. Lärare och skolor har stort ansvar för hur drama →

implementeras, och detta skapar möjligheter för samverkan mellan konstnärer och pedagoger.

En iakttagelse ur nordiskt perspektiv: Island har inkluderat drama som ett konstämne i läroplanen sedan 2013.

SPÄNNINGSFÄLTET MELLAN KONST OCH PEDAGOGIK.

För att drama ska kunna inkluderas i skolan krävs både estetisk och pedagogisk kompetens, eftersom drama både är ett konstämne och en värdefull resurs för lärande.

Mitt brinnande engagemang för drama har lett mig att fördjupa mina kunskaper som forskare. Jag studerar

drama och teater i pedagogiska kontexter samt utforskar spänningsfältet mellan konst och pedagogik. I min doktorsavhandling undersöker jag möjligheterna att bredda användningen av konstformer i undervisningen och utforskar vad som sker i mötet mellan konst och lärande. Avhandlingen bidrar till att utveckla en teori om performativ pedagogik genom att utforska hur undervisning genom konst, meningsskapande och lärande hänger samman med vår värld. Performativ pedagogik skapar en dynamisk, affektiv, meningsfull och engagerande lärmiljö för barn och unga.

STATIONENS BARN

tar vid när skolans krafter tryter

En neutral förhandlingspart. En utomstående aktör. Spindeln i nätet som håller koll på alla trådar. Stationens Barn har lång erfarenhet av att medla i allvarliga mobbningsfall. Föreningen har ofta en förlösande effekt i en bred, snårig och utdragen konfliktsituation i skolan.

Text Sebastian Dahlström

Vår största fördel är att vi är en neutral utomstående part. Som organisation inom tredje sektorn saknar folk förutfattade meningar om Stationens Barn. Ibland har skolan redan försökt med samma metoder för att lösa ett mobbningsfall, men metoderna fungerar först när vi implementerar dem.

Det säger **Tomas Luoto**, projektarbetare vid Stationens Barn. K-0-teamet

inom organisationen är experter på att lösa de svåraste mobbningsfallen. K-0 har fått sitt namn av verksamhetens målsättning: antalet konflikter ska vara noll. När en vålds- eller mobbningsproblematik blivit svår, och skolan redan tömt sina resurser, då tar Stationens Barn vid.

– Konflikter hör till ungdomars liv, men avgörande är hur man hanterar dem. Om konflikterna förblir olösta finns stor risk för att de sprider sig och växer till

omfattande hämndspiraler, säger **Emmi Wallin**, koordinatör för K-0-verksamheten vid Stationens Barn.

SÄNK TRÖSKELN FÖR ATT KONTAKTA FÖRÄLDRARNA. När Stationens Barns K-0-team inleder ett samarbete med en skola är det första steget att få ordning på pappersarbetet. Samtycke krävs av alla parter innan en utomstående aktör får börja arbeta med att lösa konflikten.

Christian Wentzel

Dimitri Paile

Mari Sirén

Tomas Luoto

Emmi Wallin

– De flesta föräldrar brukar ge oss tillåtelse att medla. Utdragna konflikter är ofta betungande för familjerna, och att nå en lösning ligger i allas intresse, säger Emmi Wallin.

Kontakten mellan hemmet och skolan fungerar i många fall dåligt. I över hälften av de konfliktsituationer som K-0-teamet tar sig an har skolan inte någon pågående kommunikation med de berörda parterna föräldrar. Då blir Stationens Barns första åtgärd att etablera en sådan kontakt.

– Jag uppmanar skolorna att generellt sänka tröskeln för att kontakta föräldrarna. Ju yngre barn som konflikten berör, desto viktigare är det att föräldrarna involveras så tidigt som möjligt. De kan ofta vara till stor hjälp i utredningen av mobbningsfall, säger Emmi Wallin.

EXPERTROLL OCH SPINDELN I NÄTET. Stationens Barns expertis ligger inom långa och svåra mobbningsfall, där det även kan förekomma drog- eller våldsproblematik. I medlingsarbetet axlar föreningen ofta rollen som spindeln i nätet, med uppgiften att hålla alla parter informerade.

– Särskilt i de fall där konflikten lett till en polisanmälan är det vanligt att förhållandet mellan hemmet och skolan är ansträngt. I värsta fall är konflikten generationsöverskridande, där även föräldrarna grälar med varandra, säger Mari Sirén, som jobbar som koordinator för K-0-verksamheten.

En tredjedel av de elever som tagit mod till sig och berättat om att de blir mobbade uppger att mobbningen har blivit värre efter att de berättat.

Emmi Wallin

I allvarliga fall kan Stationens Barn också vara med om att göra upp en säkerhetsplan, så att berörda elever kan klara skoldagen utan att löpa risk för våld.

– Vi förutsätter att skolan aktivt är med i hela processen. Vi kan fungera som en intervention och hantera det mest akuta, men därefter är vi inte dagligen på plats i skolan. Det ligger alltså på skolans ansvar att upprätthålla de åtgärder vi infört, säger Emmi Wallin.

En enklare konflikt kan ofta lösas på några månader, medan svårare fall kan ta betydligt längre. Tomas Luoto säger att målsättningen alltid är en lösning där de berörda ungdomarna kan fortsätta sin skolgång.

– Skolgången är i sig en starkt skyddande faktor, till exempel när det kommer till ungdomsbrottslighet. Så det gäller att bryta konfliktspiraler i tid.

ETT PÅTVINGAT "FÖRLÅT" HAR INGEN EFFEKT. Det finns ett stort mörkertal inom skolmobbningen idag. En betydande del av alla mobbningsfall kommer aldrig till vare sig skolans eller någon annans kännedom, eftersom offren inte vågar berätta om mobbningen. Därför

har skolan ett stort ansvar i de fall där elever vågar berätta.

– En tredjedel av de elever som tagit mod till sig och berättat om att de blir mobbade uppger att mobbningen har blivit värre efter att de berättat. Det vittnar om att skolan i de fallen inte kunnat hantera situationen på rätt sätt, säger Emmi Wallin.

– Det är inte tillräckligt att uppmana parterna att be varandra om ursäkt och skicka ett Wilma-meddelande till föräldrarna, säger Mari Sirén.

Det gäller att alltid gå noggrant tillväga, och inse att den synliga delen av en konflikt bara är toppen av isberget. Mari Sirén ger ett exempel.

– Pekka slår Matti. Pekka får kvarsittning och saken anses avklarad. Det som aldrig framgår är att Matti har mobbat Pekka under flera års tid.

FINANSIERINGEN STÄNDIGT HOTAD. Stationens Barns verksamhetsledare Christian Wentzel sitter vid ett skrivbord fullt av rapporter och utredningar. På kontoret ringer telefonen konstant – Stationens Barn lider inte brist på uppdrag.

”

Jag uppmanar skolorna att generellt sänka tröskeln för att kontakta föräldrarna. Ju yngre barn som konflikten berör, desto viktigare är det att föräldrarna involveras så tidigt som möjligt.

Emmi Wallin

” *Den tredje sektorns styrka är snabbhet och flexibilitet. Stationens Barn kan fungera som ett smörjmedel där motorn i ett stort maskineri hotar att skära fast.*

Christian Wentzel

– Den tredje sektorns styrka är snabbhet och flexibilitet. Stationens Barn kan fungera som ett smörjmedel där motorn i ett stort maskineri hotar att skära fast. Behovet av en neutral part som kan agera snabbt är stort, och vi jobbar för fullt.

En tredjedel av verksamheten finansieras privat genom stiftelser och donationer. Staten står för två tredjedelar, där pengarna kanaliseras via Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA). Christian Wentzel skröder inte orden när han uttrycker sina farhågor om hur regeringens spartalko kan utfalla.

– Jag är helsikes oroad över vad som komma ska. I nedskärningstider är tredje sektorns organisationer ständigt under lupp. Om Stationens Barns finansiering skulle skäras ner radikalt, och ingen annan tar sig an vårt jobb, då är hin håle

lös. Då får det långtgående konsekvenser i vårt samhälle.

MOBBNING PÅ SOCIALA MEDIER.

Dimitri Paile som arbetar som planerare och utbildare vid Stationens Barn säger att dagens konflikter och mobbningsproblematik alltid har en online-dimension, som gör konflikterna mer omfattande och svårösta.

– Hur sociala medier används i mobbningsfall är ett relativt nytt fenomen, och en tydlig trend som vuxit fram under de senaste åren.

Mari Sirén håller med. Förutom fysiskt våld och glåpord i skolan och på fritiden

sker en del av mobbningen nästan alltid på nätet. Den biten blir särskilt svår för föräldrar och andra vuxna att kontrollera, eftersom man i många fall inte känner till vilka plattformar ungdomarna använder, eller vidden av nät-mobbning överlag.

– När mobbning filmas, sparas och sprids på sociala medier får konflikterna helt nya dimensioner. Tröskeln för fler utomstående att delta i mobbningen sänks. Många kanske inte ens inser vilka konsekvenser deras handlande har – det är så lätt att ansluta sig till en skällande och hånskrattande mobb på sociala medier. ■

.....
Artikeln har publicerats på Lärorikt, SFV:s webbplats för dig som är intresserad av pedagogik och lärande och som vill följa med vad som händer på fältet.

LÄRORIKT

Stationens Barn

- Aseman Lapset – Stationens Barn r.f. arbetar för att främja en trygg uppväxt för barn och unga och att bekämpa marginalisering.
- Stationens Barn samarbetar med skolor inom ramen för ett flertal olika projekt. K-0-verksamheten vid Stationens Barn riktar sig särskilt in på utdragna och utmanande fall av mobbning i skolan.
- Föreningen bidrar med expertis inom förlikning och familjearbete, och konflikternas bakgrund undersöks grundligt. K-0-utbildarna erbjuder också konsult hjälp till skolor.
- Stationens Barn r.f. är en politiskt och religiöst obunden landsomfattande organisation som grundades år 1990.
- Den svenskspråkiga verksamheten finansieras bland annat av Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne och Svenska kulturfonden, samt flera andra svenskspråkiga stiftelser. På organisationens webbplats kan du läsa mera om Stationens Barns verksamhet och finansiering.

*Med hjälp av
Vännerna*

Stationens barn

SFV:s mål: Högre välbefinnande och kunskapsdrivet fokus på hållbarhet

Beviljat ändamål: För två olika projekt som stärker barn och ungas psykiska hälsa

Bidragmottagare: Stationens Barn rf.

Beviljat belopp: 10 000 euro

Tidsperiod: 2023–2025

Förväntat resultat: Barn och unga har god psykisk hälsa och har fått verktyg att själv främja den.

Nu är tidningarna i TRYGGT FÖRVAR

Nationalbiblioteket samlade hela den finlandssvenska tidningshistorien i arkivet digi.kansalliskirjasto.fi. Välkommen att bläddra till exempel i Wiborgs nyheter från 1939, eller din egen lokaltidning för 100 eller rentav 200 år sedan.

Text Sebastian Dahlström

Arkivet är en fin kulturgärning. Det är en enorm gemensam skatt som har öppnats för allmänheten. Satsningen stärker demokratin och är i linje med den öppenhet som präglar det finländska samhället.

Det säger **Susanna Landor**, som nyligen tillträtt som chefredaktör vid *Åbo Underrättelser*. Med sina 200 år av kontinuerlig utgivning är *ÅU* Finlands äldsta dagstidning som fortfarande utkommer.

– Det är mycket välkommet att det har funnits finansiering för det här projektet, eftersom enskilda mediehus knappast skulle ha haft resurser för att skapa liknande arkiv, säger Landor.

ETT VIKTIGT STEG I BEVARANDET AV DET FINLANDSSVENSKA KULTURARVET.

Finländarna är ett tidningsälskande folk. Att läsa dagstidningen från pärm till pärm har av hävd hört till kutymen i de finländska hushållen. Tidningarnas starka ställning i samhället har medfört att få händelser har gått redaktionerna förbi, vilket gör arkivmaterialet extra värdefullt.

Susanna Landor
Chefredaktör, ÅU

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

Johan Aura
Kanslichef, SFV

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

Pirjo Karppinen
Projektchef, Nationalbiblioteket

FOTO: MARKO OJA

– Digitaliseringen är ett viktigt steg i bevarandet av det finlandssvenska kulturarvet, och en stor del av hela Finlands kulturhistoria, säger projektchef **Pirjo Karppinen** vid Nationalbiblioteket.

Nationalbibliotekets användarundersökningar har visat att det finns ett stort behov av att göra materialet tillgängligt för forskare och allmänheten i digital form. Pirjo Karppinen understryker att de bevarade tidningarna lägger en grund för en bred palett av forskningsområden. Allt från politik, kultur-, konst- och lokalhistoria till släkt- och språkforskning.

– Det här materialet kunde ha gått förlorat. Men nu är tidningarna samlade för oss och framtida generationer i hög-

kvalitativt skick och i tryggt förvar på Nationalbiblioteket.

POPULÄRT BLAND SLÄKTFORSKARE.

På grund av licenskostnader är de nyare tidningarna, från år 1950 och framåt, endast tillgängliga för forskare och kunder vid Svenska litteratursällskapets arkiv i Helsingfors och i Vasa, och på Ålands landskapsarkiv i Mariehamn. Äldre nummer är fritt tillgängliga för allmänheten.

Arkivet har en mångsidig sökfunktion. Det går att använda sökord, men man kan också begränsa resultaten enligt tidning, område och årtal. Enligt Pirjo Karppinen har tiden kring andra världskriget varit särskilt populär i sökningarna, men också

Det finlandssvenska tidningsarkivet består av sammanlagt 110 olika titlar. Endast 14 av dessa utkommer fortsättningsvis.

BILD: HANNA ARPIAINEN, NATIONALBIBLIOTEKET

mellankrigstiden på 1920- och 30-talen har intresserat användarna.

– Den största enskilda användargruppen är släktforskare. De söker främst bland dödsannonser och förteckningar över fartygens tidtabeller. Många vill också bara bläddra i de gamla tidningarna. Kanske vill de läsa om hur lokaltidningen rapporterade om någon särskild historisk händelse.

ÖKAD TILLGÄNGLIGHET GER ÖKAD BILDNING. Digitaliseringen av de finlandssvenska tidningarna finansierades gemensamt av åtta finlandssvenska stiftelser, där Svenska folkskolans vänner ingick som en av finansiärerna.

– Det här projektet hade varit omöjligt att förverkliga utan stiftelsernas finansiering. Genom bidraget möjliggjordes inte bara digitaliseringen, utan även licenskostnaderna som gör att de äldre delarna av arkivet kan vara öppna för allmänheten, säger Pirjo Karppinen.

Genom digitaliseringen görs alla finlandssvenska tidningar mycket mera tillgängliga än tidigare.

Johan Aura

Kanslichef Johan Aura vid Svenska folkskolans vänner säger att projektets stora potential att nå en bred allmänhet var avgörande för SFV:s beslut att gå med som finansiär.

– Det handlar om tillgängligheten. Genom digitaliseringen görs alla finlandssvenska tidningar mycket mera tillgängliga än tidigare. Samarbetet med de övriga finansiärerna gick bra, vi såg det som en gemensam satsning för det svenska i Finland.

Tidningsarkivet står även i samklang med en av Svenska folkskolans vänners mest centrala värderingar: bildning.

– Vi ger allt fler människor möjlighet att ta till sig ny kunskap och sprida den, vilket ökar bildningen i samhället i stort, säger Johan Aura.

PAPPER OCH MIKROFILM. Det finlandssvenska tidningsarkivet består av sammanlagt nästan 6 miljoner sidor, varav 1,8 miljoner är tillgängliga för allmänheten.

Själva digitaliseringsarbetet inleddes år 2021, men föregicks av flera år av förhandlingar kring bland annat licensavtal. Coronapandemin satte till en början käppar i hjulen för det praktiska arbetet, eftersom både personalrekrytering och leveranser av nyinköpta skannrar fördröjdes. Trots utmaningarna lyckades digitaliseringen ändå bra till slut. Tidningsexemplar som kom ut före 1980 digitaliserades i huvudsak från mikrofilm, medan nyare exemplar digitaliserades från papper, eftersom man ville ta tillvara färgbilderna som blev allmänna i dagstidningarna under 1980-talet.

Pirjo Karppinen säger att Nationalbiblioteket ursprungligen inte räknat med att behöva digitalisera dagstidningarna från och med mitten av 2000-talet, eftersom man hade räknat med att tidningshusen själva skulle ha kunnat leverera sina arkiv i digitalt format.

– Men det visade sig att de redaktionella arkiven inte alltid var fullständiga. Därför digitaliserade vi också nyare årgångar från papper, vilket var en stor förändring jämfört med våra ursprungliga planer. De enskilda tidningshusens varierande arkivpraxis också visar på behovet att skapa ett heltäckande arkiv.

FINLANDSSVENSKA TIDNINGAR MEST POPULÄRA. Även om finskspråkiga tidningar också kontinuerligt digitaliseras är arkivet över den svenskspråkiga pressen mera populärt säger Pirjo Karppinen.

– De finlandssvenska tidningarnas popularitet beror på flera orsaker. Dels är det en enorm kollektion som sträcker sig över 250 år, från år 1771 till idag. Dels är många nuvarande finlandssvenska tidningar gamla: *Vasabladet* har utkommit sedan 1856, *Borgåbladet* sedan 1860, *Hufvudstadsbladet* 1864. Äldst är *Åbo Underrättelser* som utkommit sedan 1824.

Under projektets gång beslöt Nationalbiblioteket att utöka antalet titlar från 70 till 110.

– Vi upptäckte flera mindre tidningar, och beslöt att ta dem med för att vår

Åbo Underrättelserns chefredaktör Susanna Landor säger att Nationalbibliotekets tidningsarkiv har varit till stor nytta i planerandet av Åbo Underrättelserns 200-årsjubileum som firas 2024.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

kollektion skulle bli så heltäckande som möjligt, säger Pirjo Karppinen. Starka rötter ger kraft att blicka mot framtiden

Vi är tillbaka på *Åbo Underrättelser*s redaktion. Under våren har tidningen flyttat från Hansakvarteret i stadskärnan till den anrika Domvillan som ligger alldeles intill Åbo domkyrka.

Chefredaktör Susanna Landor bläddrar bland gamla exemplar av *Åbo Underrättelser* i Nationalbibliotekets arkiv.

Arkivet har varit till stor konkret nytta bland annat i förberedandet av *Åbo Underrättelser*s 200-årsjubileum.

– Visst känner man historiens vingslag i det här jobbet. Det är väldigt värdefullt att känna sina rötter, att veta varifrån man kommer. Har man starka rötter så vågar man också utveckla journalistiken och prova på nya saker.

På Nationalbiblioteket är digitaliseringsarbetet nästan klart, och arkivet över den finlandssvenska dagstidningspressen är så gott som komplett. Projektchef Pirjo Karppinen säger att Nationalbiblioteket fortfarande letar efter enstaka strönummer, och de kommer att digitaliseras i den takt de hittas.

– Under den senaste veckan har jag fått in några exemplar från Åland, och några från Vasa. Och jag ska ännu i år kontakta biblioteken i Svenskfinland och be dem kontrollera om de har de enstaka nummer vi fortfarande saknar. ■

Visst känner man historiens vingslag i det här jobbet. Det är väldigt värdefullt att känna sina rötter, att veta varifrån man kommer.

Susanna Landor

I en tid av falska nyheter och ryktesspridning har den seriösa journalistikens uppdrag blivit allt viktigare. Det finns fortfarande ett starkt förtroendekapital i vårt land, och det är väldigt värdefullt.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

Kansalliskirjasto.fi

- Sammanlagt har nästan 6 miljoner sidor av finlandssvenska dagstidningar digitaliserats av Nationalbiblioteket. Du hittar arkivet på digi.kansalliskirjasto.fi
- Projektet finansierades gemensamt av åtta svenskspråkiga stiftelser och föreningar. Finansieringen uppgick totalt till 1 850 000 euro. Svenska folkskolans vänner bidrog med 92 500 euro.
- Projektets totalkostnader uppgick till drygt 2 300 000 euro, där Nationalbiblioteket stod för den del som inte täcktes av stiftelsernas finansiering.
- Det avtal som möjliggör tillgången till det digitaliserade tidningsmaterialet gäller i sin nuvarande form fram till slutet av år 2026.
- Alla digitaliserade svenskspråkiga tidskrifter fram till 31.12.1949 är tillgängliga för allmänheten i Nationalbibliotekets digi.kansalliskirjasto.fi -tjänst, även på egen hemdator.
- De digitaliserade tidningar som utkommit före slutet av 2018 finns tillgängliga för kunder och forskare vid Svenska litteratursällskapet arkiv i Helsingfors och i Vasa och Ålands landskapsarkiv i Mariehamn.
- Dessutom är de digitaliserade tidningar som utkommit före slutet av 2021 tillgängliga för de universitet och högskolor i Finland som har ingått ett separat forskaravtal om tjänsten.
- Allt material som digitaliserats tillhandahålls av Nationalbiblioteket och andra friexemplarsbibliotek runt om i landet, bland annat av Åbo Akademis bibliotek. I enlighet med kulturmateriallagen och upphovsrättslagen gör Nationalbiblioteket allt material som digitaliserats gratis tillgängligt för forskare och medborgare via tjänsten digi.kansalliskirjasto.fi, lokalt på Nationalbiblioteket och på andra friexemplarsbibliotek. Materialet bevaras även permanent i digitalt format och för digitalt bruk enligt PAS-standarderna.

Vi ses på Helsingfors Bokmessa!

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

SFV delar för första gången ut pris i båda sina litterära tävlingar på Helsingfors Bokmessa. I SFV-montern kan du plocka upp en bok med de vinnande tävlingsbidragen, och köpa höstens SFV-biografier (se intilliggande inforuta) till rabatterat mässpris. Om du är nyfiken på bokcirkel kan du också bekanta dig med bokcirkelverksamhet som SFV:s studiecentral erbjuder. Välkommen att besöka oss den 24–27 oktober!

Nordens största litterära evenemang går traditionellt av stapeln från torsdag till söndag det sista veckoslutet i oktober. Årets tema är Framtiden, som enligt mässans programdirektör **Ville Blåfield** innehåller det hopp litteraturen kan föda, och den förändring som litteraturen kan väcka.

– Det har gått 40 år sedan året 1984 som **George Orwell** i tiderna målade upp. Därav föddes tanken på att under mässan behandla framtiden lite bredare, även litteraturens framtid, och till exempel de ungas läsning, berättar Blåfield.

SFV har i år koncentrerat nästan all sin litterära verksamhet till bokmässan. I år sker **prisutdelningen i både Arvid Mörne-tävlingen för under 30-åringar, och Solveig von Schoultz-tävlingen för över 30-åringar** på mässan. Pricka in lördagen klockan 12.30 och 14.00, så ser du båda prisutdelningarna på den stora scenen Fiskehamnen. Efteråt mingel och signering med pristagarna i SFV:s monter, där du gratis kan plocka upp en bok med de vinnande bidragen.

Höstens SFV-biografier över Herman Gummerus och Fanny Sundström (se sidan 34) behandlar inte framtiden, men alla SFV-biografier handlar om svenskspråkiga finländare som fortfarande har något tidlöst och viktigt att berätta oss. Även i år presenteras de nya biografierna i form av intervjuer med författarna. Båda scenprogrammen sker på Fiskehamnen, och på mässans första dag, torsdagen den 24 oktober. Tidpunkterna är 17.00 och 18.00. Efteråt signering i SFV:s monter där böckerna – liksom alla tidigare böcker i SFV:s biografiserie – kan köpas till rabatterat mässpris.

Är du nyfiken på bokcirkel? Bokcirkel är även ett av mässans teman i år, och bokcirkelarna finns synligt framme i SFV:s monter. SFV:s studiecentral är nämligen på plats med devisen *att tala om böcker är lika roligt som att läsa!* SFV stöder bokcirkel, som är en unik och universell metod för lärande i grupp. Bokcirkelarna bidrar till ökad läsglädje, främjar nya tankesätt och låter oss ta del av andras upplevelser och perspektiv. Om du är nyfiken på bokcirkel ska du komma till SFV:s monter och bekanta dig med de möjligheter som finns att grunda en bokcirkel. Du kan också spela ett bokcirkelspel för att vinna diskussionskort som ni kan använda i en bokcirkel. ■

SFV:s scenprogram på Helsingfors Bokmessa

BIOGRAFIER

- **Torsdag 24.10 kl 17: *Makt och diplomati.*** Biografen över Herman Gummerus. Författaren **John Strömberg** intervjuas tillsammans med **Henrik Meinander** (om J.O. Söderhjelm) av **Eliel Kilpelä**.
- **Torsdag 24.10 kl 18:** ***Fanny Sundström – "Ålandsdrottningen"*** Biografen över Fanny Sundström. Författarna **Anna Sundelin** och **Mats Wickström** intervjuas av **Inger Ruotanen**.

PRISUTDELNING

- **Lördag 26.10 kl 12.30:** Prisutdelning, vinnarna i SFV:s skönlitterära Arvid Mörne-tävling för under 30-åringar. Välkomsttal av SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd**, textuppläsning av skådespelarna **Wilhelm Enckell** och **Emma Klingenberg**.
- **Lördag 26.10 kl 14:** Prisutdelning, vinnarna i SFV:s skönlitterära Solveig von Schoultz-tävling för över 30-åringar. Välkomsttal av SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd**, textuppläsning av skådespelarna **Wilhelm Enckell** och **Emma Klingenberg**.

När falsksång blev styrka

Det tog väldigt länge innan jag började våga sjunga i karaokebarer. Vetskapen om att jag inte kan sjunga bra förstummade självkänslornas stämband och gjorde att jag tryckte mig mot de svettiga nedfläckade sofforna när folk försökte skriva ner mitt namn på önskelapparna. Självkritiken och tendensen till att jämföra mig med personer på proffsnivå gjorde att jag inte klarade av det.

Alla som varit på karaoke vet att det är väldigt få som verkligen kan sjunga bra på dessa ställen. Det är ofta två personer som varvar med att sjunga, oftast är det den finska klassikern *Aikuinen nainen* och någon barnsång som upprepas under kvällen. Efter flertal besök insåg jag att självförtroendet är det som avgör i karaoke, inte om man kan sjunga bra överhuvudtaget.

Under sömnlösa nätter övade jag således både sång med tillhörande dans i mitt kök. Det hela var väldigt gulligt men nödvändigt för att jag skulle våga gå upp på scen nästa gång.

En torsdagkväll efter ett vernissage lyckades en vän övertala mig att sjunga. Det råkade dessutom bli kvällens sista låt och jag stod darrande med mikrofonen i handen. Jag ställde mig på scenen och vännerna samlades ivrigt framför. Jag rev igång discoklassikern och stället exploderade. Folk dansade och sjöng med, jag hoppade fram med min koreografi och folk härmade dansen. Det kändes helt fantastiskt i stunden och efteråt kom folk fram för att tacka för ett fint framförande.

Dagen efter vaknade jag upp nöjd över att ha vågat. Jag hade övervunnit något jag inte trodde mig kunna göra. Jag får en video tillskickad till mig och det är från en vän som filmat gårdagens eskapader. Jag sätter igång videon och det jag ser blir en utomkroppslig erfarenhet. Det som syns på skärmen är en finsk översminkad kvinna som står på en murken svettig röd upphöjning. Hon skriker falskt *ABBAs Gimme Gimme Gimme (A Man After Midnight)* och hennes lesbiska vänner står och hånglar längst fram vid scenen medan heteromän dansar längst bak med ett ölstop i vardera hand. Framträdandet förgylls av mitt vinglande och svingande med armarna som då skulle likna min inövade koreografi. Mot slutet av framträdandet sjungs det knappt längre, eftersom karaokehjälten blivit så andfådd av att både ropa och dansa samtidigt. Jag förstår knappt att det jag ser är jag själv. Trots att framträdandet är en katastrof verkar folk älska stämningen som situationen uppstår.

Ännu idag kan vännerna som var med kommentera hur rolig just den gången var. I rätt rum och med rätt mentalitet kan det man trott vara en svaghet i själva verket vara en styrka.

Rosanna Fellman

ESTRADPOET, FÖRFATTARE OCH ÖVERSÄTTARE.

”

Jag hade övervunnit något jag inte trodde mig kunna göra.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och på webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Robert Nilsson

PROJEKTLEDARE FÖR FÖRBUNDSARENANS
FINANSIERINGSKÄLLOR

Insamlingslov som finansieringskälla?

I mitt arbete som ledare för Förbundsarenans projekt Finansieringskällor för förbunden får jag ofta frågor om insamlingslov för förbund och föreningar.

Jag brukar lyfta fram tre saker som viktiga att tänka på för de organisationer som aktivt funderar på insamlingslov och donationer.

För det första ska ni kontrollera att det står i stadgarna att organisationen har lov att ta emot donationer.

För det andra finns det två olika sorters insamlingslov då man aktivt ber om donationer: penninginsamlingstillstånd (även kallat det ”stora insamlingslovet”) och småskaliga insamlingar (även kallat det ”lilla insamlingslovet”). Ni ansöker om båda loven hos polisen och de kräver separata insamlingskonton. Tänk på att behandlingstiden för penninginsamlingstillståndet just nu kan vara upp till åtta månader. Det är alltså frågan om en lång process. Behandlingstiden för småskaliga insamlingar är högst fem arbetsdagar.

Det ”stora insamlingslovet” kräver förarbete. Ni ska bifoga en årsplan för penninginsamlingen till ansökan – en detaljerad plan om bland annat hur insamlingen/insamlingarna kommer att gå till i praktiken och hur de insamlade medlen kommer att användas. Ni ska även bifoga andra bilagor, som till exempel utdrag ur föreningsregistret, kopia av stadgar, verksamhetsberättelse och kopia av senast godkända bokslut. Att ansöka om penninginsamlingsstillstånd kostar dessutom 300 euro. Ha alltså en klar plan innan ansökningsprocessen kör igång för hur arbetet kommer att skötas i praktiken då lovet eventuellt beviljas.

Det ”lilla lovet” betecknas mer som ett så kallat anmälningsärende och kostar 68 euro. Förfarandet är enklare men medför begränsningar. Högst 10 000 euro får samlas in och insamlingen får pågå i högst tre månader. Den tiden börjar räknas så fort lovet beviljas. Tajmingen är alltså viktig!

För det tredje burkar jag lyfta fram att det finns sätt att samla in medel till verksamheter som inte kräver insamlingslov. I lagen är till exempel donationer via testamenten undantagna.

Det är heller inte förbjudet för en organisation att informera om att de, enligt stadgarna, får ta emot donationer. Till exempel är det helt möjligt för en förening eller ett förbund att på sin hemsida skriva att deras verksamhet möjliggörs genom olika understöd, frivilliga bidrag och donationer. Lägg dock inte in ett kontonummer i anknytning till texten - det skulle kunna tolkas som att du aktivt ber om donationer vilket kräver insamlingslov.

Det är också möjligt för en organisation som har personmedlemmar att be sina medlemmar om donationer utan ett insamlingslov. Det viktiga här är att den typen av uppmaning får endast nå medlemmar. Till exempel via en medlemstidning eller intranät.

Det finns mycket material att ta del av då det gäller insamlingslov. Polisen har mycket material på sina sidor:

www.poliisi.fi/sv/penninginsamlingar och även Förbundsarenan har samlat material på sin webbplats: www.forbundsarenan.fi.

§ 2 UR SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

5 825

medlemmar
i Understöds-
föreningen för SFV
per 26.9.2024

301

medlemmar
i Svenska
folkskolans vänner
per 26.9.2024

425

fonder inom SFV

17 699

kursdeltagare

940

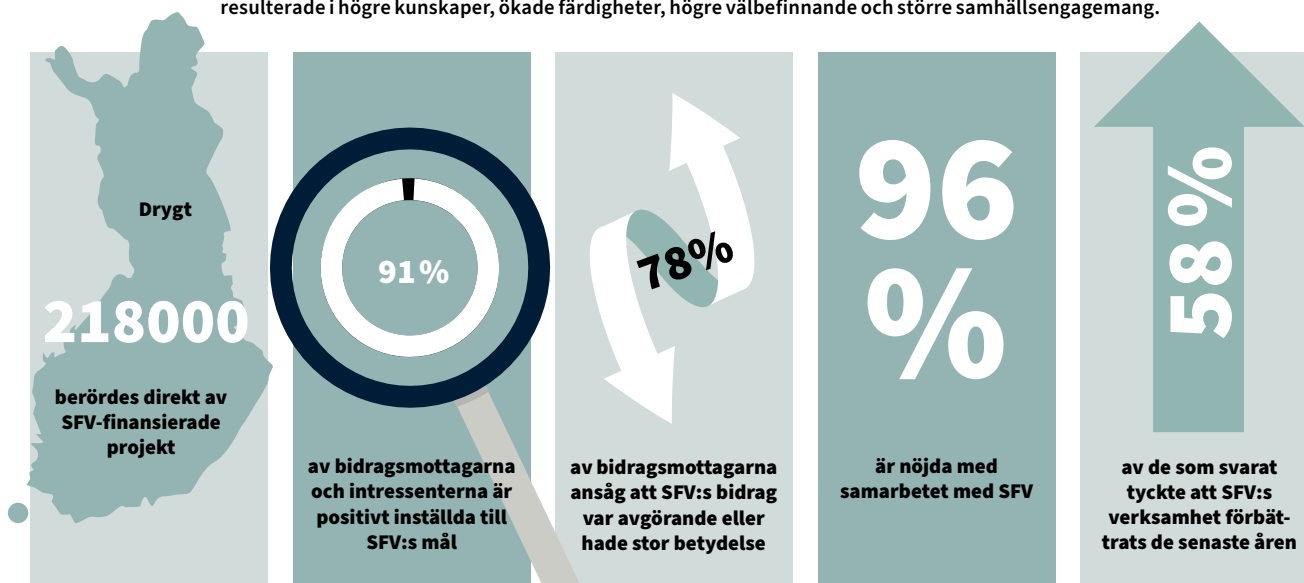
kurser i samarbete
med SFV:s studie-
central år 2023

52
cirklar

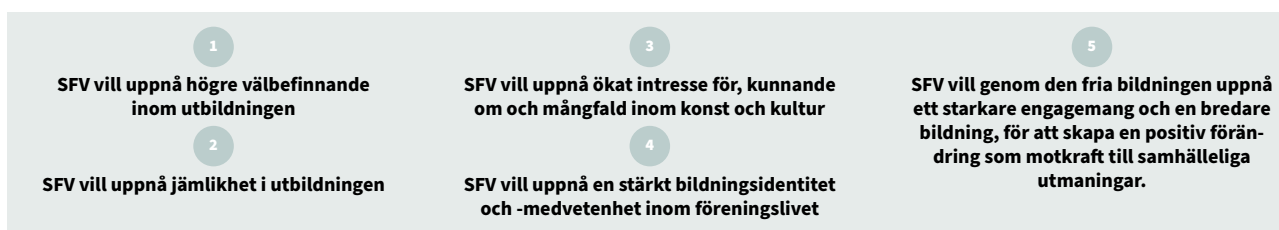
495
cirkeldeltagare
år 2023

PROJEKTEN SOM SFV STÖDDE ÅREN 2019-2021

resulterade i högre kunskaper, ökade färdigheter, högre välbefinnande och större samhällsengagemang.

SFV:S MÅL UNDER STRATEGIPERIODEN 2022-2025

Fri ansökningstid

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod.

Mer information:
www.sfv.fi/bidrag

Kom med i SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till svf@sfv.fi.

Donationer och testamenten

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040 355 9935.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/adressandring

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

ERIK ALLARDT OCH DEN MODERNA SOCIOLOGINS GENOMBROT

Risto Alapuro, Matti Alestalo,
Jussi Simpura, Aino Sinnemäki,
Jan Sundberg & Hannu Uusitalo

ISBN 978-951-583-621-2

300 sidor, inbunden

Cirka pris 28 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Erik Allardt (1925–2020) välkomnade det allra nyaste inom sociologin, och tillämpade det på sin internationellt erkända forskning om minoriteter, väljarstöd och den nordiska välfärden. Här analyserar sex samhällsvetare Allardts roll som samhällspåverkare och intellektuell från 1950-talet fram till början av 2000-talet. Boken speglar också samhällsutvecklingen i Finland efter andra världskriget.

**EN RÖST FÖR FRIGÖRELSE
EMMA SALTZMANS LIVSHISTORIA**

Inga Elgqvist-Saltzman & Katarina Saltzman

ISBN 978-951-583-617-5

255 sidor, inbunden

Cirka pris 26 euro

Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors, på tiedekirja.fi eller i din lokala bokhandel.

■ Emma Saltzmanns (1853–1934) händelserika livshistoria är samtidigt en berättelse om kvinnornas kamp för finländsk identitet, självständighet och jämlikhet under de dramatiska åren kring sekelskiftet 1900. Tillsammans med Tekla Hultin, Dagmar Neovius, Lucina Hagman och Annie Furuhjelm var Saltzman aktiv i nätverk som Kvinnokagalen, Martharörelsen, Samfundet Folkhälsan och Svenska Kvinnoförbundet.

LIBRARIA

**SIDOR OM SID
BAKOM KULISSERNA
OCH FRAMFÖR DEM**

Margita Andergård

ISBN 978-952-7587-10-2

276 sidor, inbunden,

rikligt illustrerad

Riktpris: 32 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlands-svenska bokhandlar och nätbokhandlar.

■ Sidor om Sid berättar om teaterprofilen Sven Sid både med hans egna ord och utifrån intervjuer med ett flertal kända teaterprofiler såsom Carl Öhman, Fred Nengandack, Sinikka Sokka och förstås dottern Maria Sid. Över femtio år teaterhistoria och personliga minnen vävs samman och kompletteras av ett rikt bildmaterial från de institutions- och amatörteatrar där Sven blev folkkär.

DE UTRADERADE

Maria Saaristo

ISBN 978-952-7587-08-9

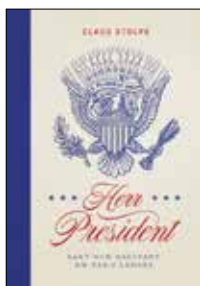
240 sidor, inbunden

Riktpris: 27 euro

Köp på www.libraria.fi, i finlandssvenska bokhandlar och i nätbokhandlar.

■ Året är 1946, kriget är över men ärrn är smärftfulla. Inte minst kring Porkkalaområdet, några tiotal kilometer från huvudstaden. Intill den nya gränsen mot den sovjetiska marinbasen växer Inga upp på hemgården, med hela traktens sorger som en mörk skugga över sig. Den nya vardagen leder till något oväntat som förändrar Ingas liv, men som också väcker tankar om den tid hon lever i.

FÖRLAGET SCRIPTUM

HERR PRESIDENT SANT OCH HALVSANT OM USA:S LEDARE

Claus Stolpe

ISBN 978-952-7523-22-3

205 sidor, häftad

Pris 26,90 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Stolpe har tillsammans med mångsysslaren Henrik Thorson gjort podcasten "Mister President", där duon diskuterar en president i taget. Det material som Stolpe har satt ihop som bakgrund till deras samtal ser du nu framför dig i en bok fylld med både seriösa och kanske inte fullt så seriösa saker om de som har lett USA så här långt.

PRESS STOPP! MINA MEMOARER FRÅN VASABLADET

Dennis Rundt

ISBN 978-952-7523-24-7

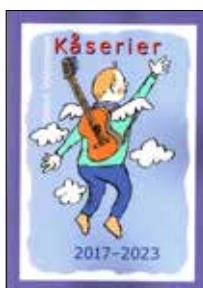
304 sidor, häftad

Pris 39,40 euro

Köp på www.boklund.fi

■ När Dennis Rundt började jobba på en redaktion 1967 var dagstidningen det dominerande nyhetsmediet tillsammans med radio och tv. När han 2008 gick i pension som chefsredaktör på Vasabladet, hade den tekniska och ekonomiska strukturomvandlingen med ny elektronik och digitalisering förändrat mediautbudet i grunden. Levande skildrar han livet på tidningen och hur det påverkades av alla omställningar.

LABYRINTH BOOKS AB

KÅSERIER

Sören Viktorsson

ISBN 978-952-5986-49-5

200 sidor

Pris 25 euro

Finns i bokhandeln samt direkt från www.labyrinthbooks.fi

■ Sören Viktorsson är en svensk journalist som bor i Finland. Han har arbetat som frilansjournalist samt översatt böcker från finska till svenska. Boken Kåserier samlar hans kåserier från Hufvudstadsbladet, publicerade mellan 2017 och 2023.

I SKOGSRENNENS MARKER METSÄPEURAN MAILLA

Hans Hästbacka

ISBN 978-952-5986-50-1

200 sidor

25 euro

Finns i bokhandeln och från förlaget: www.labyrinthbooks.fi

■ Hans Hästbacka skildrar i boken I skogsrenens marker ett år i skogsrenens marker i ord och bild. Boken bjuder på spännande möten med skogsrenar, i vackra bilder och intressant text. Bokens text är både finsk-och svenskspråkig.

FÖRLAGET HAVSANEMONEN

ÖPPET VATTEN, FRUSNA HAV
 ROMAN

Catharina Östman

ISBN 9789529475292

312 sidor, inbunden

Pris 34,80 euro

 Köp i finlandssvenska bokhandlar,
 via www.boklund.fi eller nätbokhandlar

■ En roman om att följa sin livslängtan utan att ge upp, att vilja göra skillnad i världen. Huvudperson är den österbottniske polarfararen Karl Chydenius, som deltog i den svenska Spetsbergsexpeditionen 1861 tillsammans med bland andra A. E. Nordenskiöld. En berättelse om en djupt känd frihetssträvan, om kärlek och vänskap som sätts på prov. Delvis baserad på dokumentära källor.

MÅNSKENSSONATEN
 ROMAN

Catharina Östman

ISBN 9789529460618

287 sidor, inbunden

Pris 30,40 euro

 Köp i finlandssvenska bokhandlar,
 via www.boklund.fi eller nätbokhandlar

■ En roman om den unga Anna Frosterus sökande efter sin livsväg i 1860-talets Vasa och Helsingfors. Om kärlek, och musik. Om Wasa fruntimmersskola. Om den politiska jäsningen i storfurstendömet Finland under det ryska trycket. Kan sorg förvandlas? Kan något gyllene och klangrikt växa ut ur den? Boken är delvis baserad på dokumentära källor. Anna Frosterus var syster till Alexandra Frosterus.

LITORALE

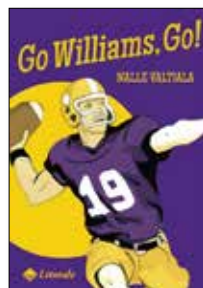

SKA BARA LITE UT
Emilia Siltavuori

ISBN 9789527224908

40 sidor, inbunden

Pris 25,30 euro

■ Emilia Siltavuoris diktmanus Ska bara lite ut har som tema menopaus, barndom, konst, resor och äktenskap, allt delar av samma metafor för hur jagets personlighet förvandlas under livets gång. I det aktuella skedet färdas hon ”på menopausens axlar”. Språket är fullt av personliga uttryck och en finurlig humor. En del av dikterna är ett par sidor långa, andra består bara av några rader, men samma rytm genomströmmar dem alla vilket gör att boken känns som en enda lång dikt.

GO, WILLIAMS GO!
Nalle Valtiala

ISBN 9789527224878

196 sidor

Pris 33,00 euro

■ ”Go Williams, Go! är en bok om Nalle Valtialas USA-år 1956–1957, som Asla-Fulbright-stipendiat vid Williams College i Massachusetts. ”Ett år till brädden fyllt av äventyr och starka intryck - det år jag minns bäst av alla år jag upplevt i mitt liv. Både minnets skärpa och dess nyckfullhet ingår i projektet, på samma gång ett tidsdokument från femtioalet, stormens öga under ett turbulent sekel, och förhoppningsvis ett intressant fält för en minnesforskare”.

SKÖR MUSIK FÖR DEN SOM LÄRT SIG LYSSNA

DIKTER

Gunilla Malm

ISBN 978-952-94-9025-7

66 sidor

Pris 22,90 euro

Köp på www.boklund.fi

■ Gruvarbetare blir inlåsta i underjorden av ett ras
Dykare blir fångar i en bergsficka
oåtkomlig för räddningsmanskap
Någon sitter fängslad utan rätttegång
och skriver en dikt om fåglar

Lyckliga vi som aldrig behöver veta
hur långt vi är beredda att gå
i självförsvar

Spädbarns sovande ansikten är hemlighetsfullt slutna
Vad drömde vi innan vi kunde minnas och fantisera

BLAND ANNAT OM JEDER

Carl Fredrik Sandelin

100 sidor, pdf

Ladda ner gratis på sandelinmedia.com

■ En flicka hittas drunknad vid plagen på en badort och ringarna som sprider sig i det lilla samhället färgar av sig även på huvudpersonen, en journalist som sommarjobbar som redaktör på ortstidningen. Carl Fredriks Sandelins psykologiska studie flyter på lika nyansrikt som då boken första gången kom ut år 1953. Boken fungerar som fristående prolog för Håkan Westös actionthriller Något om Jeder, som kom ut hösten 2016.

ATT RESA SIG EFTER ETT FALL

TEXTER OM TRÖST

Sofia Torvalds

ISBN 978-951-550-902-4

156 sidor, häftad

Pris 26,90 euro

Beställ på www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi eller tfn 040 831 5897.

■ Sofia Torvalds skriver om hur hon tagit sig upp ur sina djupaste gropar och vad hon lärde sig av kampen. "Att resa sig efter ett fall" är en bok om tröst, hopp och gemenskap, rotad i egna och andras berättelser om resan från mörker till ljus.

LILLA FÖRLUSTBOKEN

Christa Mickelsson

ISBN 978-951-550-901-7

130 sidor, häftad

Pris 25,90 euro

Beställ på www.fontanamedia.fi,
info@fontanamedia.fi eller tfn 040 831 5897.

■ Christa Mickelsson delar sin personliga resa genom livssorg efter en hjärnblödning som ung vuxen och visar på hur man kan lära sig leva med förluster av olika slag. Hon uppmuntrar oss att möta vår sorg och bearbeta den för att hitta en väg framåt.

BÖCKER SOM BERÖR OCH FASCINERAR

Hitta din nästa läsoplevelse

MERETE MAZZARELLA

Att lära sig falla

Om kärlek och andra känslor

När Merete Mazzarella började studera fick hon omedelbart lära sig att det betraktades som pinsamt och naivt att säga att man älskar att läsa. I *Att lära sig falla* ger Mazzarella en upprättelse för den lustfyllda läsningen och belyser läsning som en kroppens och känslornas erfarenhet.

THOMAS LUNDIN

Tjo, hopp och kärlek

Om maten, mammorna och mig

"Använd det du har!" är Thomas Lundins motto i köket och livet. Man kan ta tillvara allt, och skapa något nytt av rester – det gäller mat, men också människor. I *Tjo, hopp och kärlek* varvas historier om Lundins liv med favoriter ur hans receptsamling.

MARCUS ROSENLUND

Den underjordiska boken

Vad finns under marken vi går på? I *Den underjordiska boken* tar Marcus Rosenlund med oss på en resa genom grottor, gruvor och katakomber. Från saltgruvor till djupa borrhål, bjuder han på fascinerande anekdoter och historiska öden från den dolda världen under oss.

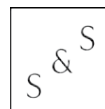
ANNIKA LUTHER

Kosmopoliten i klassrummet

Laurin Zilliacus och drömmen om den nya skolan

Annika Luther skildrar den stridbare rektorn Laurin Zilliacus liv. Han grundade Zilliacuska skolan 1928, kämpade mot fascismen i Europa och verkade för FN. Boken bygger på brev och dokument som speglar Zilliacus mångfacetterade liv.

SFV-medlemmar får
45 procent rabatt på alla böcker
på litteratur.sets.fi.
Använd kampanjkoden **Aktie123**.

SCHILDTS &
SÖDERSTRÖMS

FOTO: ZACHE/WIKIPEDIA

Kan du Svenskfinland?

Av *Jesper von Hertzen*

- 1 Friidrottaren Nathalie Blomqvist gjorde en fin insats i OS i Paris när hon blev 13:e på damernas 5 000 meter. Vad heter föreningen från Pedersöre som hon representerar?
- 2 Vad heter den sydliga skärgårdsstadsdelen i Esbo – där ungefär en tredjedel av befolkningen är svenskspråkig – som består av ett flertal öar så som Ramsö, Moisö, Svinö och Bergö?
- 3 Var har sensommarevenemanget Augustinatten arrangerats alltsedan 2017?
- 4 En hurdan färags baret får de som klarar den (ö)kända baretmarschen vid Nylands brigad?
- 5 På vilket årtionde grundades tidningen Västra Nyland?
- 6 Helsingforsslangen, ”stadislangen”, är en salig blandning av finska och svenska, och ibland en del andra språk. Vad betyder meningen ”FågELIT sjungaa skönellä, gimmat joraa gartsalla”?
- 7 Vilken gammal bruksort berättade tidningen Ny Tids chefredaktör Janne Wass om i sitt sommarprat på Yle Vega?
- 8 Vilken SFP-politiker valdes till Finlands motions-, idrotts- och ungdomsminister i juni i fjol?
- 9 I vilken stad kan man besöka museet Ett hem, som grundades genom ett testamente av makarna Alfred och Héléne Jacobsson år 1925?
- 10 Sångerskan Sonja Lumme föddes 1961 i Kristinestad. Vad hette låten som hon kom nia med i Eurovisionsschlagerfestivalen 1985?

1. IK Falken / 2. Sommaröarna / 3. Ekenäs / 4. Grön / 5. 1880-talet (rätt svar 1881) / 6. Fågellarna sjunger på havet, fläckorna dansar på gatan / 7. Dalsbruk / 8. Sandra Bergqvist / 9. Åbo / 10. Etälköön elämä

				SKUMPA	FORM AV VARA	TILLFLYKTS-ORT	KELTISK DIKTARE	KVALIFIKATION	TITTA UR ÖGONVRÅN
				→			↓	SLUTORD I BBN BLJRFÄGEL	
									NÄRING
				SMÖRGÅS	SPECIELL EGENSKAP EN JÄTTE I HAVET			FLOD I FRANKRIKE GIRIGA	
				FISK PRYDNADSSTEN			SOBO OSKAR ANDERSSON		
				DOMARE I BIBELN (DOM 6)				EIT AKTUELLT ORD	LITEN
				NUMMER ACKORD		POJKNAMN DEFEKT			
					SOM AVSER TÄNDER		↓	BY I KORSHOLM TÄVLING	
BMA 2024	↓	LERFLÖJT	LILLA MAMM FLICKNAMN TILLRÄCKLIGT	ÖDES-GUDINNA BIBELDEL	GREVSKAP I ENGLAND				TENNESSEE
STORBRITANNIENS HUVUDSTAD					FÖRETAG INOM TELEFON I TURKIET				SILVER SKUBB
VÄXTGIFT						NI SOM OBJEKT	↓	FOLKSLAG FÖR I ITALIEN	INMUNDIGA
LÅNGA DAR				LEJDARE LINA SANDELL					RHODE ISLAND LÅTER NEGATIVT?
			SLUMRAT TILL	DET FINNS I KYRKAN ARGON					LÅNG TID ÄR JU 1-9
MAMMAGE NEGATIV KRITIK				AULA KOIVISTO		TRE LITET LÅNGRE			
STJÄLK	REGEL FORM				SVAG VIND	KORT TID			BOKHYLLA
			SJÖNG OM WATERLOO				FLICKNAMN I LLVILLIG		SKORDE TID
SVANGA	LAND I OCEANIEN RADIUM					MAKTA EGON OLSSON			BABYLONISK GUD DRICK
			FLOD I AFRIKA				JOHN BRITISK SÅNGARE		
SJÖMAN					FLOD I EUROPA				BRASA

NAMN: _____

ADRESS: _____

MOBILNUMMER (OBLIGATORISKT) _____

Vinsten för kryss 3-2024 är två SFV-biografier. Skicka in lösningen senast 1.11.2024 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi. OBS Skriv in dina uppgifter på själva krysset, vi sparar endast bilden i vårt utlottningssystem. Mobilnummer är obligatoriskt, för eventuell paketavisering ifall du vinner utlottningen.

SUDOKU ENKEL

	9		6		2		5	
6	5			9				1
8	3				5	6		
	8			2		9		
9				6				2
		3		5			1	
		5	2				4	9
4				8			3	7
	7		9		4		6	

KRYSSLÖSNING 2-2024

67 svar lämnades in, 31 per post, och 36 per e-post. Fru Fortuna gynnade denna gång **Gun-Lis Mattsson** i Nykarleby. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost sparas, och förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit brevlades. 2. Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

SUDOKU SVÅR

		9	3	8				2
	2					1		4
				2			7	
					7	6		5
	5						3	
6		7	9					
	9			4				
2		6						4
7				1	2	8		

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Kommatering eller specialtecken som frågetecken, kolon eller talstreck finns inte med. De rätta svaren finns på denna sida.

VALMÖJLIGHETER METARE BET RÅG

ÅTTOR GLED

KAPUSCHONG HOS MATKÖ KVIDA

BÖNGRYTA HETTAR GILLE GRÄL

INFORMATIK OLÄRT NITA TILL

LÖSNINGAR

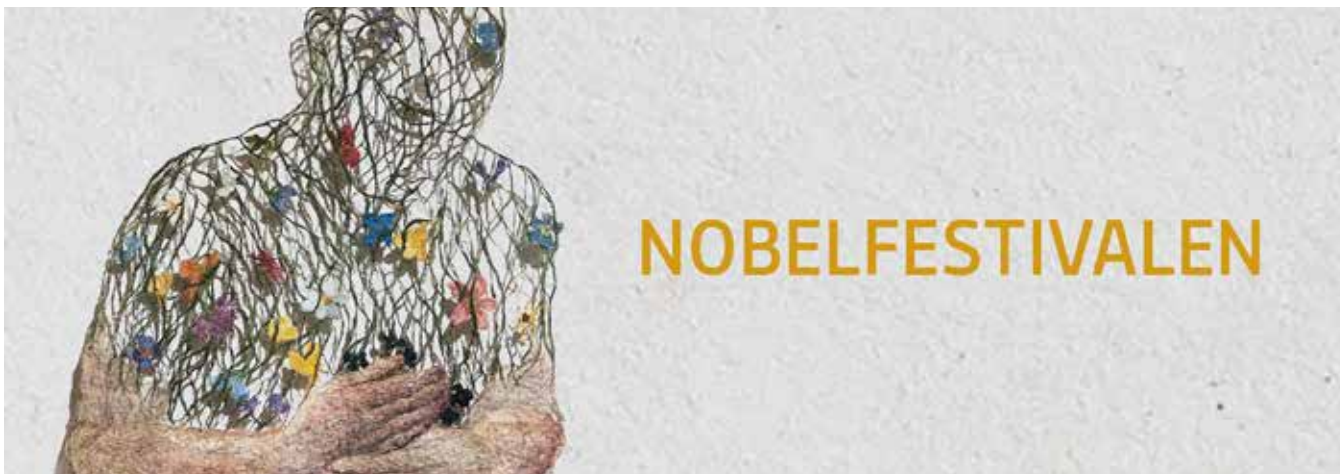
LIKARÄTT TILL INFORMATION • SID 30
 ÄR ETT DEMOKRATISKT FÖRSVAR ARBETE • SID 28
 LÄRARNÄ GER HÖGT BETYGG TILL • SID 20
 HÖGAKTA KUNSKAP OCH VISDOM • SID 23
 LÄT DET GRO • SID 5
 GER ELEV MÖJLIGHET ATT MÅ BRA • SID 14

SUDOKU ENKEL

1	9	7	6	4	2	3	5	8
6	5	4	3	9	8	7	2	1
8	3	2	1	7	5	6	9	4
5	8	6	4	2	1	9	7	3
9	4	1	7	6	3	5	8	2
7	2	3	8	5	9	4	1	6
3	6	5	2	1	7	8	4	9
4	1	9	5	8	6	2	3	7
2	7	8	9	3	4	1	6	5

SUDOKU SVÅR

4	7	9	3	8	1	5	6	2
3	2	5	7	9	6	1	8	4
1	6	8	4	2	5	9	7	3
8	1	4	2	3	7	6	9	5
9	5	2	1	6	8	4	3	7
6	3	7	9	5	4	2	1	8
5	9	1	8	4	3	7	2	6
2	8	6	5	7	9	3	4	1
7	4	3	6	1	2	8	5	9

KONSTVERK PÅ BILDEN: RAIJA JOKINEN

NOBELFESTIVALEN

Välkommen på **Nobelfestivalen**

– litterära kvällar med kvinnliga nobelpristagare

SFV och Klockrike-teatern hyllar kvinnliga nobelpristagare genom Nobelfestivalen
– fem litterära kvällar med nyskrivna texter som framförs på svenska.

Under Nobelfestivalen dyker vi ner i en kvinnlig nobelpristagares litterära verk, samtidigt som två samtida författares nyskrivna svarstexter läses upp. Kvällarna kompletteras med diskussioner och analys. Kom och upplev en mix av klassiska texter och nytänkande röster som skapar en fascinerande dialog över tid och rum.

Den första festivalen fokuserar på den första kvinnliga nobelpristagaren i litteratur **Selma Lagerlöf**, och ordnas den 30 oktober. Vi får höra nyskrivna texter av **Malin Kivelä** och **Jorunn Lavonius**. Diskussionen leds av **Ebba Witt-Brattström**.

Annie Ernaux är i fokus på Nobelfestivalen den 27 november och **Rosanna Fellman** och **Nina-Maria Häggblom** bidrar med nyskrivna texter. Evenemangen ordnas kl 18 i SFV-huset G18 i Helsingfors.

Herta Müller, **Svetlana Aleksijevitj** och **Toni Morrison** uppmärksammas under våren 2025.

Läs mer på sfv.fi/evenemang och boka din plats idag!

ISSN 0234-274X

9 770234 274263